

Om Situation Stockholm

Sedan 1995 distribueras tidningen Situation Sthlm av hemlösa människor i Stockholmsområdet. Idén med en gatutidning kommer ursprungligen från Storbritannien och London där tidningen The Big Issue framgångsrikt sålts av hemlösa på gatorna under flera år.

I Sverige finns även gatutidningar i Malmö och Göteborg med sociala verksamheter kopplade till tidningsförsäljningen.

Konceptet har visat sig vara ett bra sätt att arbeta med hemlösa på eftersom det ger tidningsförsäljaren en möjlighet att tjäna egna pengar genom att arbeta, samtidigt som tidningen i sig fungerar som en kanal för påverkan, opinionsbildning och debatt. Idag har Situation Sthlm en registrerad upplaga på 33 200 ex/mån och ca 141 000 läsare/mån.

Hösten 2001 grundades den ideella föreningen Situation Sthlm, en partipolitiskt och religiöst obunden social verksamhet som sedan starten drivits med ambitionen att förbättra de hemlösa försäljarnas situation. Verksamheten erbjuder sysselsättning, stöd och hjälp som syftar till att stärka möjligheten att leva ett mer självständigt liv.

VERKSAMHETSIDÉ OCH MÅL

Den sociala verksamheten bygger på principen "hjälp till självhjälp"; Genom möjlighet att tjäna egna pengar ökar chansen att närma sig ett mer ordnat liv. För dem som är motiverade erbjuder sedan verksamheten fler verktyg som krävs för komma vidare. Situation Sthlm vill:

- erbjuda meningsfull sysselsättning till hemlösa människor utifrån deras egna villkor
- vara en konstruktiv mötesplats
- möjliggöra, motivera och handhålla de verktyg som krävs för en bättre tillvaro
- erbjuda möjlighet att tjäna egna pengar
- vara en arbetsplats för alla som är här
- ge stöd och råd och vara en länk i kontakt med myndigheter och andra instanser
- erbjuda juridisk rådgivning
- sprida information, kunskap och knyta kontakter som gynnar målgruppen
- erbjuda individuellt stöd, rådgivning och planering

FINNS DET BEHOV AV EN VERKSAMHET SOM SITUATION STHLM?

För att en hemlös människa ska kunna komma ur sin situation krävs det att en mängd delar i dennes liv blir annorlunda. Ett drägligt boende är viktigt, men missbruksvård, psykiatrisk vård och meningsfull sysselsättning är också viktiga faktorer. Här spelar Situation Sthlms sociala verksamhet en stor roll. Vår verksamhet är tillgänglig för alla hemlösa som söker sig till oss, oavsett bakgrund, problematik eller kommundillhörighet eftersom vi tycker att alla har rätt att få möjlighet till att leva ett drägligt liv – även de som inte klarar av att leva upp till samhällets krav och normer.

Att komma till Situation Sthlm, köpa tidningar, fika, träffa personal och andra försäljare utgör mångas enda fasta punkt i tillvaron. Därtill medverkar tidningsförsäljningen, datautbildningen och skribentverkstaden till att försäljaren hamnar i ett socialt sammanhang och känner sig behövd och bekräftad. Situations Sthlms lokaler är en arbetsplats – inte ett härbärge eller en myndighet.

En återkommande kritik riktad mot lågtröskelverksamheter är huruvida de cementerar missbrukares och hemlösas leverne. Hur berättigar då Situation Sthlm verksamhetens existens? Och sker det någon förändring i målgruppens livssituation sedan starten av den sociala verksamheten?

Vår målgrupp, människor som av olika anledningar har hamnat i situationen att de står utan ett eget hem upplever ofta ett starkt utanförskap och att de har en liten möjlighet att påverka sin situation. Situation Sthlms sociala verksamhet försöker bidra till att dessa

människor får ett bättre självförtroende och därigenom vågar ställa krav på sin tillvaro eller viljan, motivationen och orken att göra något åt sin situation. Självklart är allas förutsättningar till att förändras inte likadana beroende på ålder och problematik, men för de som vill och för de som är motiverade, utgör erbjudandena om alternativ att komma vidare en av våra viktigaste insatser. Situation Sthlm har för många kommit att bli en social arena som de tidigare saknat. Många av våra tidningsförsäljare har passerat en ålder där det är svårt att få tillträde till arbetsmarkanden, även för dem som inte tampas med missbruksproblem.

Men det som skiljer Situation Sthlm från andra lågtröskelverksamheter är att sysselsättningen står i centrum. Situation Sthlm har också möjlighet att upprätta helt andra relationer med tidningsförsäljarna än vad myndigheter har, förtroendet för oss är stort vilket medverkar till att vi har större möjlighet att påverka och motivera. Att komma ur patient/klientrollen och mötas som "försäljare" och att på så sätt mötas i ett annat socialt sammanhang ser vi är oerhört viktigt för tidningsförsäljarna. Många ser också Situation Sthlms sociala verksamhet som ett självklart ställe att vända sig till när det gäller att få hjälp med praktiska saker, stöd och råd. Trots att vi i vid bemärkelse är en lågtröskelverksamhet ställer vi krav på försäljarna vilket bidrar till att missbruk i Situation Sthlms lokaler är ett relativt litet problem. Detta faktum gör att missbruket och tillfällena för att missbruka minskar då de är hos oss.

Tidningsförsäljarna och vi som arbetar inom organisationen ser Situation Sthlms som ett viktigt komplement till annan befintlig verksamhet för denna målgrupp. Förväntningarna är att Situation Sthlms sociala verksamhet skall fortsätta, förbättras och utvecklas.

Om besöket

Situation Sthlm föreläser kring hemlöshetsproblematiken i Sverige. Föreläsningen kommer att beröra hur hemlösheten sett ut i Sverige ur ett historiskt perspektiv, om situationen i dagsläget och om hur olika synsätt resonerar kring hur samhället ska förhålla sig till problemet. En kort presentation görs även av Situation Sthlms verksamhet.

Syftet med föreläsningen är att väcka elevernas egen förmåga att reflektera och analysera kring hemlöshet och även introduceras till hur olika behandlingsideologier resonerar kring hur man ska arbeta med socialt utsatta.

Efter föreläsningen lämnas utrymme till eleverna för frågor och diskussion

UPPLÄGG OCH MATERIAL

Materialet tillsammans med vårt besök syftar till att skapa förståelse om ömsesidighet mellan individer och utgår från ett värderings- och beteendeperspektiv där elevernas situation sätts i centrum. Skolbesöket tillsammans med materialet är mycket relevant och användbart när värdegrundande frågor som mänskliga rättigheter, demokrati, utanförskap och medmänsklighet ska behandlas. Vi hoppas att innehållet kan appliceras i både svensk- och samhällsundervisningen såsom mentorskap samt i värdegrundsdiskussionen.

Syftet är givetvis också att skapa:

- En övergripande kunskap och nyansera bilden av socialt utsatta människor
- Att låta eleverna få förståelse om människorna och deras situation samt de bakomliggande orsakerna till att människor hamnar i hemlöshet och utsatthet.

Materialet är framtaget av pedagoger och experter inom området tillsammans med Situation Sthlm. Du kan själva bestämma om och hur du vill använda det medföljande materialet. Vår vision är att ge dig underlag som kan lyfta diskussionen vid vårt besök och även hjälpa dig att belysa frågor som både ingår i läro- och kursplaner.

Materialet innehåller:

- En inledande övning inför vårt besök. Där eleverna låts föreställa sig hur det känns att vara hemlös och vilka situationer man ställs inför.
- Två övningar som kan genomföras efter vårt besök. Den ena låter eleverna diskutera vem som kan drabbas och konsekvenser av hemlöshet. I den sista övningen får eleverna själv arbeta med att skriva insändare eller debattartiklar om hemlöshet.
- Vill du fördjupa arbetet finner du ett antal artiklar från Situation Sthlm längst bak i materialet. Till varje artikel finns ett antal diskussionsfrågor som du kan välja att använda dig av.

Förberedande övning inför besöket: "Ett dygn som hemlös"

INLEDNING & SYFTE

Lektionen låter eleverna i grupper ställas inför situationen att själva vara hemlösa och vad det innebär. De får som avslutning i helklass fortsätta att diskutera ett antal frågor som berör utanförskap och hemlöshet.

Övningen syftar till att skapa förståelse för andra människor och deras situation. Därmed behandlas relevanta ämnen som medmänsklighet och rättigheter.

TIDSÅTGÅNG OCH FÖRBEREDELSE: cirka 80 minuter (5 minuters förberedelse för läraren, kopiera upp övningsbilaga 1 så att den räcker till alla grupper)

ARBETSSÄTT: Grupparbete, Muntlig diskussion

GENOMFÖRANDE

A: Inled övningen med att berätta att eleverna ska arbeta med hemlöshet och utanförskap. För att komma igång kan ni gärna diskutera följande frågor (5 minuter):

- Vad innebär det att vara hemlös? Hur ser man att någon är hemlös?
- Är det någon skillnad på en hemlös eller uteliggare? I så fall vad?
- Har du kommit i kontakt/pratat med en hemlös någon gång? Varför/varför inte!

B: Berätta därefter för eleverna att de nu i mindre grupper ska fundera över och arbeta med hur det känns att vara hemlös. Dela in eleverna i grupper om tre-fyra elever och dela ut övningsbilaga 1. Berätta för dem att de även ska redovisa och diskutera deras uppgifter (45 minuter).

C: Fortsätt sedan övningen med att låta eleverna redovisa och diskutera deras dygn med hjälp av övningsbilagan (20 minuter).

D: Avsluta gärna övningen med att diskutera följande frågor (10 minuter):

- Vilka behov har man som människa?
- Vad tror ni är det jobbigaste med att vara hemlös?
- Enligt statistiken har ca 65 procent av de hemlösa missbruksproblem. Det innebär ju, att förutom att behöva hitta någonstans att sova och något att äta, en ständig jakt på droger. Hur tror att missbruket påverkar deras vardag?
- Vilka grundläggande behov tror ni att en hemlös har svårt att tillgodose?

FÖRDJUPNINGSLTERNATIV

Har ni tid och vill fördjupa arbetet föreslår vi att ni arbetar med några av de artiklar som tidigare publicerats i Situation Sthlm. Du finner dem längst bak i materialet och till varje artikel ger vi förslag på några diskussionsfrågor.

Övningsbilaga 1

Gruppens uppgift är sätta sig in hur det är att leva som en hemlös under ett dygn. Ni kommer därför att under 24 timmar ställas inför olika val och situationer som en hemlös ställs inför. Tanken är att ni ska fundera över några av de situationer som en hemlös ställs inför och vad som skiljer vardagen från en person med bostad.

Ni ska även redovisa och diskutera era svar.

■ VAKNAR – BESKRIV ER MORGON

Vart vaknar ni upp?

Hur har ni sovit?

Var duschar ni och borstar tänderna?

Var och vad äter ni till frukost?

Vad skiljer er morgon från en person med bostad?

■ DAG – FÖRDRIVA TIDEN – VART TA VÄGEN?

Vad gör ni efter frukosten?

Ni behöver pengar, hur får ni tag i dem?

Vad går pengarna till?

■ KVÄLL OCH SOVDAGS

Vad och var äter ni?

Var sover ni någonstans?

Hur skiljer sig er kväll från en person med bostad?

Att vara hemlös – kortfakta (från 2006)

- Tre fjärdedelar av de hemlösa personerna var män, en fjärdedel kvinnor
- Ungefär 30 procent var föräldrar till barn under 18 år
- Cirka 65 procent av den totala gruppen har missbruksproblem
- Cirka 40 procent av den totala gruppen är drabbade av psykisk ohälsa
- I Stockholm är cirka 3500 personer hemlösa

Vilka kan drabbas och konsekvenser av hemlöset

INLEDNING & SYFTE

Lektionen låter eleverna fundera över hur man kan hamna i hemlöshet, vilka bakomliggande faktorer som spelar en roll och vilka konsekvenser det får för den drabbade. Den låter även eleverna fundera över individens och samhällets ansvar.

Övningen syftar till att skapa förståelse om ömsesidighet mellan individer. Det görs genom att diskutera aspekter som medmänsklighet, ansvar, rättigheter och skyldigheter. Därmed samtalar eleverna om viktiga livsfrågor som berör den enskilda individen och relationer mellan människor och samhälle.

TIDSÅTGÅNG OCH FÖRBEREDELSE: cirka 60 minuter (5 minuters förberedelse för läraren, kopiera upp den tillhörande artikeln "Hemma hos Adde" så att den räcker till alla elever.)

ARBETSSÄTT: Heta stolen/Stå upp-övning, Individuellt arbete, Muntlig diskussion

GENOMFÖRANDE

A: Inled övningen med att berätta att eleverna ska arbeta med hemlöshet och utanförskap. För att komma igång kan du låta eleverna ta ställning till följande påstående genom en "Heta stolen/Stå upp-övning". Det innebär att de som håller med ställer sig upp. (10 minuter):

- Den som blir hemlös får skylla sig själv!
- Att vara hemlös är samma sak som att vara uteliggare!
- Alla borde ha rätt till en egen bostad!
- Man ska inte skänka pengar till en hemlös!
- Det finns inga hemlösa i Sverige!
- Vem som helst kan hamna i hemlöshet!
- Det är en mänsklig rättighet att ha en egen bostad!

B: Berätta därefter för eleverna att de individuellt ska fundera över varför de tror att man kan hamna i hemlöshet. Be dem att skriva ner olika händelser och saker som de tror kan leda till hemlöshet (10 minuter).

C: Diskutera sedan i helklass med hjälp av elevernas anteckningar nedanstående frågor. Låt de som vill berätta vilka orsaker de tror är avgörande (10 minuter):

- Vad tror du kan leda till hemlöshet? Kan det vara självvalt?
- Skulle du själv kunna hamna i hemlöshet? Varför/ varför inte?

D: Låt sedan eleverna läsa artikeln "Hemma hos Adde" och diskutera därefter följande frågor i helklass (15 minuter):

- Vad ledde till Addes situation?
- Vilket ansvar hade Adde själv?
- Vad kunde samhället ha gjort för att se till att Adde inte hamnade i hemlöshet och missbruk?

E: Avsluta lektionen med att låta eleverna i helklass diskutera och komma med förslag på (15 minuter):

- Vad som är individens ansvar? Vilka val har man i livet? Vad påverkar ens val och vad kan ens val få för konsekvenser?
- Vad som är samhällets ansvar? På vilket sätt kan samhället agera för att minimera antalet hemlösa? På vilket sätt kan samhället reducera de negativa konsekvenserna för de som redan är hemlösa?

FÖRDJUPNINGSAKTERNATIV

Har ni tid och vill fördjupa arbetet än mer föreslår vi att ni arbetar med några av de artiklar som tidigare publicerats i Situation Sthlm. Du finner dem längst bak i materialet och till varje artikel ger vi förslag på några diskussionsfrågor.

ARTIKEL: "Hemma hos Adde"

Att själv påverka och agera

INLEDNING & SYFTE

Det här är den sista övningen i materialet. Med hjälp av de tidigare övningarna och föreläsningen har nu förhoppningsvis eleverna en viss kunskap i ämnet. Tanken är nu att de själva ska utforma en debattartikel eller insändare. Eleverna övar därmed argumentation och får än mer fördjupa sig i frågor som utanförskap, rättigheter och empati.

TIDSÅTGÅNG OCH FÖRBEREDELSE: cirka 100 minuter (5 minuters förberedelse för läraren, kopiera upp den tillhörande övningsbilagan till alla elever)

ARBETSSÄTT: Individuellt arbete, Skrivövning. Muntlig diskussion

GENOMFÖRANDE

A: Inled övningen med att berätta att eleverna ska få skriva en egen debattartikel eller insändare. Diskutera gärna följande frågor för att komma igång med ämnet:

- Varför hamnar människor i hemlöshet?
- Vad får det för konsekvenser för den drabbade?
Vad får det för konsekvenser för samhället?
- Hur tror ni att man kan få vanliga människor och myndigheter att ta mer ansvar och satsa mer pengar på de hemlösa?

B: Dela sedan ut övningsbilaga 1 och gå gärna igenom uppgiften tillsammans med eleverna.

C: Avsluta lektionen med att låta dem som vill läsa upp deras debattartikel eller insändare. Du kan även låta dem som vill skicka in sin debattartikel eller insändare till oss eller valfri tidning.

Övningsbilaga 1

UPPGIFT

Skriv en insändare eller debattartikel.

VÄRT ATT VETA

Vill man nå ut med en åsikt eller en fråga är dagstidningar ett bra verktyg. Här ges privatpersoner, politiker och andra debattörer möjligheter att publicera sina åsikter, antingen som insändare eller debattartiklar. Alla debattinlägg måste givetvis godkännas av tidningens ansvariga utgivare eller debattredaktion.

Både debattartiklar och insändare måste precis som allt annat innehåll i tidningen följa de pressetiska reglerna och de språkregler som gäller för tidningen. De som skrivit debattinlägget eller insändaren kan underteckna sina inlägg med namn eller pseudonym. Man måste dock uppge namn och adress till redaktionen.

Debattartiklar och insändare skrivs ofta efter vissa formalia och består av följande delar:

- Presentation – En kort inledning som ger information om ärendet eller frågan.
- Argumentation – Här varvas egna åsikter med fakta som förstärker argumentationen. Det är den viktigaste delen och det är här som man söker stöd för sina åsikter. I debattartiklar finns utrymme för långa argumentationer, medan insändaren ska vara kort och konkret.
- Slutsats – Argumentationen ska leda fram till en slutsats.
- Förslag – Inlägget avslutas med ett förslag till lösning eller åtgärd utifrån argumentationen och slutsatsen.

STEG 1: SAMLA FAKTA OCH ARGUMENT

Leta efter fakta kring hemlöshet; till exempel på socialstyrelsens hemsida (www.socialstyrelsen.se) eller ring härbärgen, verksamheter eller myndigheter som vänder sig till hemlös (Stadsmissionen, Frälsningsarmén, Enheten för Hemlösa m fl)

Läs gärna debattsidor och insändare för att få idéer och uppslag till hur du ska utforma din text. Ha den tidigare diskussionen i åtanke när du bygger din argumentation.

STEG 2: VÄLJ DITT ÄMNE

Förslag på ämnen att skriva om:

- Att ha ett hem är en rättighet!
- Politikerna borde lägga mer pengar på de hemlösa!
- Det är allas ansvar att hjälpa de hemlösa!

STEG 3: Skriv din debattartikel eller insändare.

STEG 4 (FRIVILLIGT): Läs upp din debattartikel/insändare eller skicka in den till en tidning.

Artiklar och tillhörande frågor

HEMMA HOS ADDE

[SVÅRIGHETSGRAD ENKEL]

Frågor till artikeln:

- Vad tror du ledde till att Adde blev hemlös?
- Vad innebar det för Adde att få en egen lägenhet?
- Hur tror ni att det hade gått för Adde om han fortsatt leva som hemlös?

DEM HAR TROTT PÅ HONOM

[SVÅRIGHETSGRAD ENKEL]

Frågor till artikeln:

- Hur tror ni Mikael kände sig i rättssalen?
- Tror ni att det är svårare att tro på en hemlös än till exempel två väktare? Varför/varför inte!
- En av grundpelarna i de mänskliga rättigheterna är att alla har rätten till en rättvis rättegång. Tror ni att rättens utfall påverkades av att Mikael saknade en försvarare?

HEMLÖS MED RÄTTOR I SÅNGEN

[SVÅRIGHETSGRAD MELLAN]

Frågor till artikeln:

- Hur många hemlösa finns det i Västerås?
- Varför tror ni att Härbärgets chef, diakonen Ronald Henriksson brinner så mycket för de hemlösa?
- Tror ni också på idén att alla hemlösa borde få en lägenhet omedelbart? Varför/varför inte

CHANS TILL FÖRÄNDRING

[SVÅRIGHETSGRAD MELLAN]

Frågor till artikeln:

- Vad tror du det betyder för de hemlösa att få sälja Situation Sthlm? Skriv när de olika positiva sakerna som framkommer i artikeln.

RÄDDA OM RÄDSLÄN

[SVÅRIGHETSGRAD SVÅR]

Frågor till artikeln:

- Vilken typ av människor är du mest rädd för?
- Vad betyder ordet "främling" för dig?
- Varför tror du att man ofta är rädd för det som är annorlunda eller främmande.

HEMMA HOS ADDE

André "Adde" Janeschitz har inte haft ett hem på 26 år. Nu har han fått ett förstahandskontrakt i Vällingby. Han är tvärnöjd och bjuder in oss på en titt och ett samtal om uppväxt, knark och hunden. **TEXT MARIA HAGSTRÖM FOTO MAGNUS SANDSTRÖM**

Jag tog lägenheten osedd, så jag blev förvånad över hur fint den låg, säger Adde.

Utanför balkongen vid vardagsrummet breder ett stort grönområde ut sig. Utanför den andra balkongen vid köket ligger skogen.

– Skithäftigt. Jag är tvärnöjd, säger Adde och skrattar till. Det är obeskrivligt att ha ett eget kontrakt, en dörr att stänga om sig.

Adde flyttade in i februari och känner sig inte riktigt hemma än, lägenheten är så fatigt inredd tycker han. Och visst är väggarna ganska kala, förutom någon tavla han fått i gåva, någon i arv och en tavla som är Addes egen design. Han målar ibland och då blir det mycket färg. Det är svårt att inreda när det inte finns mycket pengar. Så gott som allt i lägenheten är gåvor. Men discokulan som hänger i sovrumstaket hittade han i soprummet.

En del grejer har Adde ärvt – det röda gamla hörnsåpet var hans mormors och krukans som står ovanpå kommer från hans föräldrahem. Adde berättar om en jobbig uppväxt.

– Vi flyttade runt hela tiden. Det var helt sjukt. Jag och min syster bytte skolor, jag blev mobbad, det var trassligt och sen slutade det jävligt tragiskt.

När Adde var tolv år tog hans pappa livet av sig.

– Tre månader senare högg min morfar ihjäl sin egen dotter, min mamma. Vi hamnade på barnpsykiatri och sedan fosterhem. Ja, på den vägen var det.

Och den vägen ledde så småningom till hemlöshet. Heroin tog över hans värld och Adde var 18 år gammal. Tio år senare sökte han metadon för första gången, men blev nekad.

– Det betyder att jag hade hundra gånger till på mig att ta ihjäl mig, det är ju det man håller på med när man är ute och strular. Det är rysk roulette hela tiden.

I **BÖRJAN** AV 2000-talet fick Adde metadon och den sista gången har han nu haft det i fem år.

– Jag har torskats till det några gånger, så jag måste blåsa och läkaren tar leverstatus för att se om jag har druckit. Det är bra på

ett sätt, att man håller sig på rätt köl. Men det är som ett osynligt fångelse. Narkomani är en sjukdom och metadon medicin, som en diabetiker får insulin. Ingen jävel säger något om en diabetiker går och dricker, men vi måste sköta oss bättre än medelsvensson.

Han tycker att Sveriges narkotikapolitik skördar en massa offer.

– Jag försvarar inte knark, men det är faktiskt människor, någons barn, det finns säkert någon som älskar varenda en.

Vi sitter i soffan i hans vardagsrum. Teven, som Adde hittade på Bortskänkes.se, står på två vita pinnstolar. Just nu visas "Klovn" på skärmen, en skitrolig dansk komedi, berättar Adde. Det blir en hel del tv för honom och i den halvtomma bokhyllan står Beck-serien och *Modstrilogin*. På golvet finns också några hundleksaker som tillhör Adde och hans fru Sussies border collie.

– Att skaffa hund är det bästa vi gjort, man har sånt ansvar att man inte kan strula, säger han. Jag är på god väg nu. Bättre sent än aldrig. Det går bra, jag har en lägenhet, jag har hunden och jag har Sussie. ☺

"VART TOG DOM VÄGEN? VAR ÄR ALLA PEACE, LOVE & UNDERSTANDING HIPPIES? FINNS DET INGA ÖVERVINTRANDE FRÅN "SUMMER OF LOVE", SOMMAREN 1967, KVAR? FÖRSVANN ALLA TILL INDIEN MED SINA KALEIDOSKOPÖGON? RYKTET SÄGER ATT EN AV DE SISTA HIPPIES SÅLDE SLAGORDET "FLOWER POWER" – TILL EN TRÄDGÅRDSODLAR-FÖRENING! PEACE". INGVAR THUN PÅ BLOGGEN, FREDAG 16 OKTOBER

MARIA Vi hemlösa är alla olika, precis som läkare, sköterskor eller advokater eller poliser eller, för all del även politiker är olika. **TEXT MARIA URDIN, FÖRSÄLJARE GAMLA STAN.**

maria_urdin@hotmail.com

Stigmatiserad

Samtidigt som jag började sälja Situation Sthlm för 9 år sedan, bestämde jag mig för att nu skulle det vara slut med att gå och känna skam och skuld för min hemlöshet. Och i samma veva kände jag för första gången på alla år jag varit hemlös en ilska över hur dåligt det så kallade sociala nätverket i vårt så kallade välfärdsland fungerar. Det hade aldrig behövt gå så långt som det gjorde, med rätt hjälp och stöd kunde jag ha haft mitt hem kvar, och haft en massa produktiva år i arbetslivet. Men visst, skulden var ju till stor del min egen, jag ropade helt enkelt inte på hjälp tillräckligt högt för att höras. Men, men ... Att gråta över spilld mjölk, eller som i det här fallet, en massa förspillda år, är ju inte särskilt produktivt eller konstruktivt.

Så, jag bestämde mig för, att nu fick det vara slut på lögnerna, inför andra och mig själv. Och jag bestämde mig för att säga som det var, och dela med mig av mina erfarenheter som hemlös, och därigenom försöka få bort alla fördomar som "vanligt" folk har om hemlösa personer. Sedan dess har jag både skrivit själv i denna tidning, intervjuats i ett antal tidningar, teve och radio. Jag har träffat politiker som alla verkat rörande ense om att hemlöshet är en skamfläck i ett välfärdssamhälle som Sverige. Efter att ha sagt det, har jag hitintills inte sett ett enda konstruktivt agerande från någon av dessa politiker för att få bort denna skamfläck.

Detta är kontentan av vad jag erfarit under dessa 9 år: Det finns visserligen ett fåtal människor, som har kastat en del fördomar som dom tidigare haft, mest stamkunder som jag känt och dagligen pratat med. Men i stort sett har ingenting förändrats. Jag hör fortfarande kommentarer som: dom har valt det själva, dom har sig själva att skylla. Och även: självklart ska dessa hemlösa ha någonstans att bo, bara inte här, utan någon annanstans ...

JAG HAR i stort sett tappat lusten att gå till läkare, fast jag med min dåliga hälsa behöver det så innerligt väl. Varför, undrar ni kanske? Jag kan ge er ett praktexempel.

JAG BESTÄMDE MIG ATT NU FICK DET VARA SLUT PÅ LÖGNERNA

I våras besökte jag en hudläkare på SÖS för min psoriasis, min husläkare hade remitterat mig dit. Hon var mycket vänlig, till att börja med. Undersökte mig, frågade hur länge jag haft besvär, skrev ut recept på en salva och informerade om hur jag skulle använda den. Då jag påpekade, att det var jobbigt med den extremt kletiga salvan, då den ju gned av mot kläderna, då jag klädde på mig på morgonen för att gå och jobba, frågade hon vad jag arbetade med. Så jag sade som det var och då backade hon undan och frågade (vilket hon inte hade haft en tanke på innan) hur jag hade det med alkohol och/eller droger!

NU HAR JAG fått en bostad, visserligen på försök, först om ett år vet jag om jag får ett eget kontrakt, men i alla fall. Och jag super fortfarande inte eller använder droger. Men nu undrar jag: är det dags att sluta vara ärlig? Ska jag börja med lögnerna och undanliggande svar när folk frågar vad jag sysslar med, för att få ett värdigt bemötande och slippa bli förnedrad som människa? Eller ska jag fortfarande tro på att folk ska börja se oss, var och en av oss, som individer värda att bemötas utifrån vem vi är, och inte som en enda stor klump av mindre värda varelser som "har valt det själva"? Och om jag, och andra, fortsätter att vara ärliga, ska det någonsin hända att vi anses värda att bemötas med respekt?

Nu råkar det vara så, att jag personligen aldrig varit beroende vare sig av alkohol eller droger. Likaså finns det dom, som tidigare varit det, men tagit sig ur det. Och så finns det naturligtvis dom, som fortfarande är kvar i beroende av ett eller annat slag, men ändå kämpar på. Vi är alla olika, precis som läkare, sköterskor eller advokater eller poliser eller, för all del även politiker är olika. Fast det skulle väl aldrig falla någon in, att klumpa ihop dessa yrkesgrupper så som man gör med hemlösa eller före detta hemlösa? Eller?

LÄS MER hemlos.situationsthlm.se/maria

KORT SAGT

Så hade mitt samhälle sett ut

● Tycker egentligen att invandrarbaracker inte är ett värdigt boende. Men varför finns det inget för hemlösa människor. Jag är långt ifrån rasist, men borde vi inte ta hand om våra egna först och främst och; hur kommer det sig att eran välfärd är vår fattigdom? För om vårt land hade haft välfärd hade det definitivt inte funnits hemlösa. Inga barn hade behövt bo på gatan, inga barn, ungdomar, inga – oavsett ålder hade tagit sina liv.

I mitt samhälle hade ingen gjort sig illa på något sätt. I mitt samhälle hade alla hjälpt varandra till ett liv. I mitt samhälle hade allt byggts upp av medkänsla, kärlek och fred på samma villkor. I min värld hade de äldsta varit mycket mer värda, vi hade tagit vara på deras erfarenhet och lyssnat.

I min värld hade de äldsta haft ansvar för de yngsta. I mitt samhälle hade vi varit självförsörjande och vårt land hade varit vårt. Vi hade delat lika med varandra, svensk, finsk, norsk och dansk. I mitt land hade Skandinavien varit enat och oberoende av andra länder och ingen – vare sig ung eller pensionär hade behövt vara fattig.

Om jag hade haft en värld så hade samhället varit anpassat efter människorna tväremot hur det är nu. Då hade det inte funnits några spel på hög nivå med människor som lever på människor som sliter och ändå inget har.

Om jag hade haft en värld så hade vi haft ett samhälle där ingen levde på att utnyttja svaga eller annorlunda själar.

MARINA

Heja Norge

● En spanjor och en norrmann ska enas om vad tomaterna ska kosta i Danmark fast dom inte ens pratar samma språk. Lösningen är att Norge är inte med i EU. Bra gjort Norge.

DAGGE

MIN MODER VA HÄR IDAG Å DET VAR SOM FAN, MEN VI KUNDE FAKTISKT TALA MED VARANN!!!
NÅNTING SKER. NÅNTING E SATT I RÖRELSE... KONSTIGT.. KONSTIGT. JA MENAR VI HAR BEHÖVT
FÖRSVARSAADVOKAT FÖR ATT ENS KUNNAT SAMTALA OM DET MINSTA... **KARIN NILSSON** TORSDAG 4 FEBRUARI

TIPS: TVÅ KILO MORÖTTER KOSTADE FEMTON KRONOR PÅ KONSUM I VÄSTERTORP HÄROM DAGEN

TEXT RAINES, FÖRSÄLJARE HORNSTULL

RAINES DAGBOK 131

ONSDAG 10 FEBRUARI Brukar inte ha dåligt morgonhumör men jag lyckades få en hårborste att fastna i håret, en sån där rund borste som inte går att plocka isär. På alla år har jag aldrig råkat ut för någonting liknande. Strax efter att Kicki kom hem flera timmar senare kom en tjejkompis till oss. "Va fan, det där är inget problem", tyckte hon. "Är du håröm?". "Nja", svarade jag. Sedan hängde hon i borsten och slet och slet. Det gjorde ont. "Där ser du hur lätt det gick", säger hon. "Visst, visst". Hon var inte helt nykter, även om hon inte ville göra lilla mig illa med flit så tappar påverkade människor omdömet.

Efter den persen åkte jag med Kicki till Liljeholmen och följde med henne till SE-Banken. Bara två nummer och inga kölappar, men även nyktra människor kan ha dåligt omdöme. Banktjänstemannen, tjejen som skulle hjälpa till med Kickis autogiro så hon kunde betala sin försenade hyresbetalning så snabbt som möjligt, säger: "Nä, jag skriver så fult, det kan jag inte hjälpa dig med". Jag vill inte skriva namnet på den elaka tjejen, men det var bara hon som jobbade i kassan för tillfället. Hon får gärna komma med en skriftlig ursäkt så glömmar vi alltihop.

Jag har genom åren aldrig hört något så dumt komma ur munnen på en banktjänsteman. De gällde att skriva några meningar som behövde skrivas för hand, så Kicki fick ordning på sina räkningar.

TISDAG 16 FEBRUARI Åkte hit till redaktionen med en av Kickis kompisar, en tjej som bor i närheten av henne. Hon behöver göra någonting om dagarna, så jag är glad att jag fick henne att börja sälja tidningar igen. Det är nästan tio år sedan hon gjorde det senast. Hon har ingen pension och bor i en träningslägenhet som soc betalar.

Hennes gulliga dotter som fyller arton år nu i mars skrev något fint om sig och sin mamma när hon gick i åttonde klass som jag vill citera. För alla inblandades skull har jag lovat att ändra namnen på dem det handlar om.

ONSDAG 17 FEBRUARI Oj, oj, det blir konflikter om vad och hur och när jag ska återberätta andras historier. Mamman och dottern får komma överens om hur de vill berätta sin historia själva. Mamman är ändå inskriven som försäljare här nu.

"Hallå Ulf, jag måste gå bort till Systembolaget och fråga Lisa som jobbar där om jag får skriva om henne". Hon skrattade bara och tyckte det var kul. Hon har jättefint hår med slingor i ljus och mörkt. Lisa blev jätteglad, "Det är klart du kan skriva om mig". Jag vet inte om hon är

ren hårdrockare eller punkare. Hon har flera tatueringar på armarna. Numera verkar det vara fler tjejer än killar som tatuerar sig. Självt har jag bara en enda blå prick på vänster arm sedan jag satt inne på en ungdomsvårdsskola för drygt fyrtio år sedan.

På tal om musik. Bredvid mig sitter Micke Galloni, han skrev texten till låten "Kalle Iskall" av Dia Psalma. Finns på YouTube. Finska Jukka som säljer tidningen tyckte det var kul när Billy Idol dök upp när han höll till i Örnberg och Hägersten 1984. Billy Idol var kompis med Johnny Thunders som bodde i ihop med en svensk tjej där då. Gå in på YouTube och kolla in New York Dolls. En uppmaning till alla som har med musik att göra – det finns en del riktiga musiksnillen här på tidningen. Mirre, som bor på Monumentet vid Skanstull, har gjort skithäftig musik i sin dator. Om Matte och Anna slutar bråka med varandra skulle de också kunna skriva bra saker.

För egen del försöker jag skaffa billig och nyttig mat de senaste veckorna.

TVÅ MORÖTTER, två palsternackor, två potatisar, två små lökar och två hekto köttfärs. Det blir jättemycket mat om man använder en osthyvel och och gör små små bitar i en stekpanna. På med lite vatten och sedan sänka värmen innan det bränns fast. Ta hälften och lägg åt sidan, lite fett i stekpannan och hälften av köttfärsen. Samma procedur med resten om man är jättehungrig. Tips: två kilo morötter kostade femton kronor på Konsum i Västertorp härom dagen.

Har träffat så många känslomänniskor den senaste tiden. Puss och kram på er, men kasta inte på mig alla era problem och hur det ska skrivas. Jag kan hjälpa vem som helst, men då måste man också snart kunna ta betalt.

MAILA rainesdagbok@hotmail.com

KORT SAGT

Vi terkylan

● Det är inte skönt att stå ute alla dagar i den här vintern som vi fått. Det värker i fingrarna och ansiktet domnar bort. Hade det inte varit för att jag får ut så himla mycket från många av mina kunder så hade jag kanske inte stått ut så länge och mycket som jag gör. Men jag får så mycket positivt tillbaka och det passar mig att hålla på med den sociala och trevliga biten, trots vinterkylan

NETTAN
FÖRSÄLJARE ÅKERMYNTAN OCH
CITYGROSS BROMMA

Bud på Gud

● Om man prisar Gud, då e jag den första att lägga bud

Vem är största förloraren?
Prisa gud!

HELENE ENBACKA

Ingen jackpot

● Jag skulle bara vilja upplysa allmänheten om att det finns en Pizzeria som heter Verona och ligger på Ringvägen här i stan. Där har dom ett par Jack Vegasmaskiner och det är inget konstigt med det. För det är det många som har.

När jag och min kompis gick in där för att spela lite, då säger ägaren att vi inte får spela om vi inte har medlemskort. Det skulle bara kosta ett hundraåttio kronor att få ett medlemskort.

TIDNINGSFÖRSÄLJAREN ANTE,
DROTTNINGGATAN MED OMNEJD

Hem

● Framme snart
Kommer jag hem?

MARINA

Tiggeri

● Inget tiggeri
Men jag vill gärna hem

MARINA

JAN LINDSTRÖMS RESA I SITUATION STHLM-LAND Situation Sthlm säljs i sex andra städer än Stockholm: Västerås, Örebro, Eskilstuna, Uppsala, Södertälje och Visby – och fler orter är på gång. Här börjar en resa genom Situation Sthlm-land med ett besök i de hemlösas Västerås. TEXT JAN LINDSTRÖM FOTO MAGNUS SANDBERG

HEMLÖS MED RÅTTOR I SÅNGEN

Vladimir ler brett och säger två ord. Han säger:
– Rotta, kompis.
Och han visar jackans söndergnagda innerficka.

Han övernattade som han brukar under bron vid museet. Han har kartonger och filt och tycker det är helt uthärdligt. Han har i vilket fall som helst ingen bostad i Västerås eller någon annanstans.

Den här natten hade en råtta krupit innaför den vida jackan och känt doften av en smörgås i Vladimirs innerficka. Medan han bet sig mot mackan genom fickans foder vaknade Vladimir.

Han tar det inte särskilt hårt. Det är därför han leende på sin bästa svenska säger: Rotta, kompis.

Vladimir har råttor som sängkamrater. Det är inte helt ovanligt bland hemlösa. Det är en folkhemhets medmänskliga skandal, men inte ovanligt.

Vi träffas utanför den gamla Armé-

kyrkan på Sturegatan i Västerås. Där har Stadsmissionen sitt daghärberge för de hemlösa i staden.

Hur många är de hemlösa i Västerås?

Härbärgets chef, diakonen Ronald Henriksson, svarar:

– Om man frågar en kommunpolitiker säger han väl 47 ungefär. Jag tror att de hemlösa är cirka 300, definitivt 300 om man räknar med de papperslösa.

Henriksson har aldrig varit vad man normalt menar med hemlös. Men han bodde sin tio första år i en källare i Alvesta och mishandlades dagligen av sina föräldrar.

När han till slut hämtades upp ur sin avgrund satt han årtal i rullstol med ett antal gamla benbrott i kroppen, ett djävulskt torterat barn. Det tog sju år för hans kropp att någorlunda helas.

Han drömde under sina tonår om hämnd, men med tiden mildrades hans hat och förtvivlan. Han blev missionär i

Vladimir.

KOMMUNEN HAR INGEN AMBITIONSNIVÅ ÖVER HUVUD TAGET ANNAT ÄN ATT HÅLLA DE HEMLÖSA UN DAN ALLMÄN ÅSYN

Indien och Sydafrika. Det tycks som om allt hemskt och orättfärdigt han såg gav honom ett mildare sinne.

I dag slåss han för de hemlösa i Västerås, för dem han kallar "den lägst prioriterade gruppen man kan hitta."

Som Ronald Henriksson ser det, arbetar politikerna för att "hålla klientelet undan stadsbilden". Det finns tjusiga handlingsplaner i många pärmar som de kan hänvisa till, men just inga blir verklighet.

Härbärgets i Västerås kallas motivationsenheten. Meningen är att var och en av besökarna, de hemlösa, ska fås att satsa på sig själv. De ska få hjälp och stöd att hitta vägar in i samhället.

– Kommunen har ingen ambitionsnivå över huvud taget annat än att hålla dem undan allmän åsyn. Politikerna förstår inte det självklara med hemlöshet och drogberoende, att det lika gärna kunde varit de.

Ronald Henriksson säger att hemlösa är de som inte har en egen dörr att stänga om sig. Han menar att det är en orimlighet i det 21:a århundradet att hemlöshet existerar på vår karta.

– Jag skriver under direkt på Housing first, säger han.

– Var och en borde omedelbart få en

egen lägenhet. Men inte utan femtioelva andra samtidiga åtaganden. Medicinska, sociala, mentala åtgärder. Utan dem är det meningslöst att ordna bostäder.

Politikerna säger att det inte går rent ekonomiskt. Henriksson svarar dem:

– Som det är nu kostar varje hemlös missbrukare över en miljon om året. Oj, vad dyrt, säger allmänheten som inte har en aning.

Ronald Henriksson vill se Housing first. Men inga getton.

– De får hitta hyresvärdar runt om i kommunen som kan ställa upp med några lägenheter, fem här och fem där. Jag saknar bara ambitionen, viljan och kraften i politiken.

Esko Jauhainen säljer Situation Stockholm i Västerås. Han är en av de fem-sex besökarna i Armékyrkan som gör det. Verksamheten är ny, men Esko säger att intresset växer bland de hemlösa och människor på stan är intresserade.

– Många känner till tidningen, säger Esko. Men en del frågar varför den inte heter Situation Västerås.

En fredagkväll vid Bolaget är allra bästa säljtid och plats, berättar han. Han vet inte om ett besök på Systemet efter en arbets-

vecka ger själen en särskilt medmänsklig anstrykning. Det kan ju vara så.

Västerås är en klassisk arbetarstad. Fredag efter jobbet är några timmar av rättfärdighetens värme.

Esko är 53 år och en av de 47 eller 300 hemlösa i Västerås. Han bodde rätt länge på en skoltoalett som inte användes. Där baddade han sig en säng, hade böcker och ett litet bord, tills en vaktmästare upptäckte honom och ringde polisen.

– En av poliserna sade att han inte var särskilt stolt över vad han gjorde, när jag avhystes, berättar han.

Problemet är att det finns åtta bäddar på natthärbärgets, säger Esko. Om man inte är ute i mycket god tid är risken stor att det är fullbelagt. Och kvinnorna har fyra bäddar på sitt ställe, lägger han till.

Den gamla kyrksalen är blank av poletrat trä. En dubbeltrappa leder upp till en pulpet där en Bibel ligger uppslagen på Ordspråksboken. I den nya Bibelöversättningen förklaras den boken så här:

"Hur ska då livet levas? Jo i vishet... Att lära av egna och andras erfarenheter – det är att vara vis."

Två män kommer in genom kyrkans dörr. De stöttar en tredje man mellan sig. Den tredje mannen vinglar och raglar. De två leder honom uppför trappan och lägger honom på en madrass till höger om Ordspråksboken. Mannen verkar somna i samma stund som han läggs ner.

Jag frågar diakonen Ronald Henriksson om han är mycket religiös av sig. Han svarar:

– Det finns ingen tro utan tvivel.

Vladimir från Riga, som varit i Västerås i drygt ett år, söker sig inte till natthärbärgen. Han har sin egen sovplats under bron vid museet, nära brofästet där det är varmast.

Han tigger aldrig utan samlar flaskor och burkar tills pantsumman räcker för mat. Han cyklar omkring i stan och har hittat sina vänner kring Armékyrkan som beundrar honom för hans obrutna vilja att överleva av egen kraft..

Vladimir är en varm person. Han har lätt att le. När han berättar om råttan som ville ha hans macka, ler han brett. Råttan gjorde vad råttor gör för att i sin tur överleva. Det är rimligt. Eller som Vladimir uttrycker det:

– Rotta, kompis. 🐀

NÄSTA RESMÅL: ÖREBRO.

.....

Det flesta av Situation Sthlms tidningsförsäljare tror inte att de skulle ha möjlighet att jobba med någonting annat, berättar de i en nygjord enkät. Enkäten visar också tydligt att Situation Sthlm är en plats för förändring. Här berättar några av försäljarna vad förändringen är för dem. **TEXT MARIA HAGSTRÖM FOTO MARTINA HOLMBERG**

CHANS TILL FÖRÄNDRING

.....

A ggen är målade och slalompjäxorna är tillbaka i förrådet. Människor har återvänt från fjällresorna och för många är det här den första riktiga jobbdagen efter påskledigheten. Då borde det gå rätt bra att sälja tidningen, tycker några Situation Sthlm-försäljare. Men det är förstas måndag – ingen bra dag. I början av veckan kan det vara trögsålt, för människor är lite dyska då. I slutet av veckan, särskilt om det är en solig dag, då är folk mer köpglada.

– Jag har sålt över hundra tidningar under

en dag, berättar en försäljare.

Killen mittemot höjer på ögonbrynen.

– Det är jävligt bra. När gjorde du det?

– Strax innan jul.

Killen nickar. Det förstås, det är ju då folk köper som mest. Försäljarna dricker upp morgonkaffet, köper tidningar och ger sig av till sin arbetsplats i den grå dimmiga morgonen.

RAMON PASHANG VANDRAR mot Zinkensdamms tunnelbana. Han håller handen som stöd under ryggsäcken så att den inte ska hänga

för tungt på axlarna. Den är fylld med femtio tidningar. Idag ska han till Odenplan. Där har han en av sina försäljningsplatser, den andra är i Arninge. Klockan är strax före tio och det är ganska glest på perrongen. På väg genom tunnlarna berättar Ramon om hur han hamnade här. I hemlöshet och hur han sedan blev en av Situation Sthlms försäljare.

Han hade jobbat i fem år för KF, Kooperativa förbundet, med att ta hand om försäljning av ost till olika butiker. Det var år 1995 och man skulle dra ner på personal. Sist in,

Ramon Pashang.

först ut. Ramon blev av med jobbet. En tid senare gick han igenom en skilsmässa.

– Jag förlorade först arbete och sedan familjen. Det var svåra tider, berättar Ramon.

Han drog till London. Någon slags flykt skulle man nog kunna kalla det. Där bodde

han i två år, men han saknade sin son och ville ha sitt hem nära hans. Men när Ramon återvände till Sverige hittade han inget hem alls. Här väntade obetalda räkningar från Försäkringskassan för underhåll. Med betalningsanmärkningar och skulder ville

ingen ha honom som hyresgäst och istället har han sedan dess fått sova hos bra vänner. Kronofogden ville ha pengar. Men jobb var inte enkelt att få.

– Jag fick gå en utbildning som svetsare och var mycket glad för det. Arbetsmarknaden behövde den här arbetskraften, sa man, berättar Ramon.

Jobb skulle han få, enligt Arbetsförmedlingen. Riktigt så enkelt var det inte. Tvärtom. Svaren på ansökningarna var ständigt negativa. Bristande erfarenhet inom yrket sades vara anledningen. ►

**JAG TÄNKTE ATT JAG MÅSTE FÖRSÖKA
GÖRA NÅGOT SOM ÄR POSITIVT FÖR MIG.
DÅ TRÄFFADE JAG EN KOMPIS SOM
VISADE MIG TIDNINGEN**

– Det var svårt att få nej, nej nej. Det gjorde ont i hjärtat, säger Ramon. Om man inte gör någonting så blir man sjuk och deprimerad. Jag tänkte att jag måste försöka göra något som är positivt för mig. Då träffade jag en kompis som visade mig tidningen.

Sedan dess har han sålt Situation Sthlm.

– Många tänker att en person som säljer

det är ju inte bara de unga. Han anser att ett rikt land som Sverige borde kunna ta hand om sina invånare bättre. För arbetslöshet kan leda till fattigdom och fattigdom kan leda till hemlöshet.

– Jag hoppas det blir bättre i framtiden, men det är tuffa tider nu, säger han.

Ramon skulle gärna vilja få chansen att komma in på arbetsmarknaden en dag,

DET FINNS MÅNGA SOM SITTER I SAMMA SITUATION SOM VI GÖR MEN SOM TIGGER PENGAR. KANSKE VORE DET BRA FÖR DEM ATT SÄLJA TIDNINGEN ISTÄLLET? DET ÄR EN SYSSELSÄTTNING OCH HAR GETT MIG NÅGOT ATT GÖRA

tidningen är narkoman eller alkoholist. Men jag skiter i vad dom tänker. Det är en bra tidning som måste säljas till folket. Och det är positivt för mig. Jag har kontakt med människor, jag jobbar, tjänar pengar och har samtidigt roligt.

ODENPLAN ÄR ETT byggkaos. Torget är upprivet för Citybanan. Vid tunnelbaneuppgången hälsar Ramon på en annan tidningsförsäljare och går vidare till Åhléns där han ställer ifrån sig ryggsäcken bredvid ingången. En kvinna passerar med rask takt på högljudda klackar och hejar.

– Allt väl? frågar hon Ramon innan hon svänger in genom de elektriska skjutdörarna.

– Hon var chef här på Åhléns förut, berättar han. Nu är hon chef i Skanstull. Hon känner mig. Det är många som brukar prata med mig här. Lennart Bodström bor här uppe, Thomas Bodströms pappa. Han var ju minister på Olof Palme-tiden.

Ibland träffas de två en stund på trottoaren och växlar några ord. Om livet, kärlek och politiken. Politik var anledningen till att Ramon och hans familj för över tjugo år sedan var tvungna att lämna Iran. Politik engagerar fortfarande. Ramon pratar om arbetslösheten, att om många svartjobbar och att om företag flyttar arbetskraften utomlands ökar den. Bland annat. Han tycker att staten borde ta mer ansvar för de unga arbetslösa som blivit så många. Men

men han tror att det blir svårt. Och först och främst behöver han en bostad.

En nygjord enkät med Situation Sthlms tidningsförsäljare visar att de tycker att bostaden är det största problem i deras livssituation. Andra problem är myndigheter, en allmänt svår situation, droger, jobb och fysisk och psykisk ohälsa, i den ordningen.

DET HAR BLIVIT lunchtid och solen har börjat värma upp den fortfarande kyliga luften. Men den här kylan går inte att jämföra med vintern som precis passerat. Nu behöver Katarina inte längre ha dubbla eller tredubbla sockar i skorna när hon står utanför Ringen vid Skanstull.

– Här träffar man väldigt många trevliga människor, säger Katarina när hon tagit emot två tjugor av en kvinna för en tidning.

Under dagarna passerar mängder med människor och en del säger att de inte kan köpa av Katarina för att de har sin försäljare någon annanstans. Många kunder bygger en relation till "sin" försäljare, och tvärtom.

– Jag respekterar när folk säger att de har sin försäljare där och där. Jag har ju också mina stamkunder, säger Katarina.

Som försäljare har hon ständig kontakt med människor. Men vi skulle ha sett henne första gången hon sålde tidningen – då såg det annorlunda ut enligt henne. Då stirrade hon in i väggen.

– Jag skämdes. Jag tänkte att folk skulle undra vad det är för dåre som står där. Jag

har varit väldigt blyg tidigare. När jag jobbade som servitris, innan mina värkande leder gjorde att jag inte kunde jobba kvar, vågade jag knappt fråga gästerna vad de skulle ha. Så blyg var jag. Men det har försvunnit mer och mer.

Och att skämmas, det slutade hon göra ganska snabbt. Tidningarna gick lätt att sälja och hon började tänka att det här inte var så dumt ändå.

– Det finns många som sitter i samma situation som vi gör men som tigger pengar. Kanske vore det bra för dem att sälja tidningen istället? Det är en sysselsättning och har gett mig något att göra.

AV SITUATION STHLMS försäljare tror sextiotvå procent att de inte skulle ha möjlighet att jobba med något annat, tio procent svarar att de inte vet och tjugoåtta procent tror att de skulle kunna få ett jobb. Försäljaren Micke tror att han kanske skulle kunna få ett annat arbete, men inte att han skulle lyckas behålla det särskilt länge.

– I och med att jag har problem med droger skulle det vara svårt att sköta ett jobb, säger han. Men tidningen kan jag sälja de dagar jag mår bra.

Och nuförtiden begår han inte brott för att få pengar.

– Om man går i affärer och fyller ryggsäcken med massa grejer – det känns ju inte bra egentligen. Det är inte så jag vill leva. Då är tidningen ett bättre alternativ.

Micke säljer vid Medborgarplatsen, Björns trädgård. Idag är det extra viktigt att få ihop pengar. Han vill ta sig till Uppsala imorgon där hans kompis ska begravas.

Kompisen slog i huvudet i en motorcykelolycka för ett år sedan och nyligen ramlade han och slog i bakhuvudet igen. Våktare kom dit, men istället för att ringa ambulans så ringde de polisen eftersom Mickes kompis var berusad. Kompisen dog i arresten.

– Hade dom skickat honom till sjukhuset hade han troligtvis levt idag. Det känns tråkigt, säger Micke. Nu försöker jag sälja extra tidningar för att ha råd med tågresan upp. Vet ni förresten om man kan åka på ett vanligt busskort på Uppsalapendeln?

Det tror vi tyvärr inte och Micke får fortsätta att sälja ifred.

NÅGRA TUNNELBANESTATIONER BORT, inne på Situation Sthlms redaktion på Krukma-

kargatan, ligger det arbetskläder utspridda över ett stort bord i personalrummet. Maria Nyqvist och hennes man Anders försöker få lite ordning bland dem.

– Det är besvärligt med klädernas storlekar, men jag valde att sortera dem efter midjestorlek istället för längden, säger Maria och flyttar ett par blå byxor till rätt hög.

Maria har aktivitetsstöd och utför diverse jobb på Situation Sthlm. Hon gillar när hon har mycket att göra och snart ska hon och Anders bege sig till NK.

– Innan jag började sälja tidningen där hade jag fördomar, men det är en annan typ av människor än man trodde, inte alls näsan i vädret, säger hon.

Oftast står de vid den stora ingången. Men på torsdagar och fredagar förflyttar de sig till sidoingången för då är det dags för folk att besöka Systembolaget och fylla vinställan inför helgens middagar.

– Det handlar lite om att lära sig folks vanor, säger hon. Men det är inte alltid som man tror, att om det går förbi lite folk så säljer man dåligt. Det kan faktiskt vara så att när det är väldigt mycket folk som passerar så verkar de så stressade av varandra att de inte hinner stanna upp.

Innan Maria blev försäljare levde hon mer eller mindre på sin pension på 2500 kronor.

– Då lurade Anders hit mig. Sedan lurade han mig att gifta mig med honom, säger hon och skrattar.

Men hon är glad att hon blivit "lurad". Livet ser ju lite annorlunda ut nu, ett år senare. Hon har en man, sysselsättning och en fast punkt i tillvaron.

– Det känns som att man gör något nu och inte bara går och skräpar och lever på samhället, säger hon.

EN PLATS FÖR förändring. Det tycker åttio-fem procent av försäljarna att Situation Sthlm är.

För någon betyder förändringen stärkt självkänsla. För en annan betyder förändringen att de missbrukar mindre, inte knar kar alls, ökad livskvalitet, sociala kontakter, klarar av att behålla sitt boende, bättre ekonomi, rutiner, att de undviker kriminalitet eller mer otrevliga sätt att få tag i pengar. Förändring kan se så olika ut. Men för det flesta sker den. Mer eller mindre. På ett eller annat sätt. ☺

Maria Nyqvist.

ENKÄTRESULTAT

118 FÖRSÄLJARE har svarat på enkäten som delades ut under en vecka i mars.

25 PROCENT var kvinnor, 75 procent män.

EN AV FEM sover ute eller på härberge. Nästan en tredjedel bor på ett stödboende inom socialtjänsten. En femtedel bor inneboende eller har ett andrahandskontrakt. 12 procent bor i en egen lägenhet.

SÅ GOTT SOM SAMTLIGA kommer till Situation Sthlm för att köpa tidningar, hälften för att fika och umgås och var tredje för att få hjälp av personalen.

BOSTADEN upplevs som det största problemet i deras livssituation, det tycker 35 procent. Myndigheter är det största problemet svarade 20 procent, Svår livssituation: 15 procent, Fysisk/psykisk ohälsa: 9 procent, Jobb: 8,5 procent, Missbruk: 8,5 procent, Övrigt/inget problem: 7,5 procent, Ej svar: 14 procent (några har svarat på flera)

62 PROCENT tror inte att de skulle ha möjlighet att jobba med något annat än att sälja Situation Sthlm. 28 procent tror att de skulle kunna få ett jobb. Ej svar/Vet ej: 10 procent

LIVSSITUATIONEN har förändrats för 83 procent sedan de blev försäljare. Var tionde tycker inte att någon förändring skett. 7 procent vet inte eller valde att inte svara.

Att som tonåring placeras på ett familjehem kan betyda räddningen. Tyvärr kan det också innebära början på ett helvete. Vi träffar några av barnen som upplevt båda delarna. **TEXT ANNIKA SUNDBAUM-MELIN FOTO MAGNUS SANDBERG**

INTE BARA ETT ANDRA HEM

Sjätte september i år anordnades familjehemmens dag på Gröna Lund – fri entré för fosterbarn och deras familjer, ett trevligt initiativ för barn som inte alltid prioriteras. Socialborgarrådet Ulf Kristersson var där. Och det fanns möjlighet för den som vill bli fosterförälder att träffa representanter från Stockholms Stad och få information och anmäla sitt intresse.

– I år satsar vi extra på att rekrytera hem till tonåringar. Vi har många familjer som är utbildade och klara och som väntar på att ta emot sitt första fosterbarn – om det är mycket litet. Däremot finns det en akut brist på familjehem som vill och klarar av att ta emot tonåringar som behöver ett tillfälligt hem i stabil, vanlig familj. Uppgiften är svårare,

KEN, 18 ÅR Ken (fingerat namn, red anm) kom från Afrika och en familj han älskade till Sverige och sin mamma som han knappt träffat. Han var åtta år och talade ett språk ingen förstod. Han blev rädd när barn sökte kontakt, bråkade med dem. I skolan förstod han varken språk eller sociala regler. I omgångar var Ken fånge i sitt eget hem, hans mamma klockade hans väg mellan skolan och hemmet. Var han inte hemma när hon ringde blev han slagen. Tittade han på TV istället för att plugga fick han ännu mer stryk. Ringa en kompis var totalförbjudet. Efter en ovanligt grov misshandel i nian fick Ken komma till en jourfamilj och mamman polisanmälades – sedan skickades han tillbaka.

– Mamma var min vårdnadshavare, socialtjänsten hade därför inget val, säger Ken.

I årskurs tre blev han skickad till BUP, (barn- och ungdomspsykiatriska mottagningen, red. anm.). Bredvid satt mamma och berättade hur besvärlig han var. Hans skador efter misshandeln skylldes på slagsmål med andra barn

– När mamma var glad var hon snäll, kanske hoppades jag göra henne glad igen. Inför lärarna var mamma snäll, de hade ingen aning om vad de satte igång när de berättade att jag varit stökig.

Helvetet kulminerade en kväll när mamman kom från jobbet och Ken inte hade diskat. Hon slog Ken med händer och tillhyggen. När han försökte ta sig ut bet hon honom så blodet rann. Detta var tre år sedan – sedan dess har han bott hos vänner och i fem olika jour- och familjehem.

– Efter femte flytten gav jag upp lite, det var svårt att våga tycka om någon när man aldrig visste hur länge det skulle bli, säger Ken.

JEREMY, 18 ÅR När Jeremy var tolv år sökte han upp sin biologiske pappa i London. Efter en trevlig inledning då han fick träffa sina systrar tog pappan med honom till narkotikaberoende vänner där Jeremy dumpades. Pappan visade sig vara hemlös narkoman. Jeremy blev slagen, tvingades dricka alkohol och utsattes för andra övergrepp. Han tappade greppet.

– Jag var i någon slags chock, kunde inte förstå och jag skämdes så ohyggligt, jag kunde inte berätta att min pappa, som jag själv hade längtat efter så, blivit en galen pundare, säger Jeremy.

Den utåtriktade killen som alla gillade var förändrad. Hans mamma bad om hjälp från socialtjänsten, hon insåg att hon höll på att förlora honom.

– Då förstod jag inte, jag tänkte: "Okej, morsan gillar inte mej hon heller", säger Jeremy.

Han placerades i sitt första familjehem strax utanför Stockholm. Det skedde motvilligt. Men i dag är han tacksam över att det blev så.

– Där kunde jag äntligen berätta om allt som hade hänt hos min pappa och jag kunde gråta ut all sorg, hat och ilska – det var befriande. Jag hade också ett annat bra familjehem även om det är tufft att vara den som är kvar hemma då föräldrarna åker på solsemester med sina biologiska barn.

När Jeremy av olika skäl flyttades till ett familjehem i Västmanland började det som han beskriver som "ett helvete värre än det hos pappa". Räddningen blev en ny socialsekreterare som direkt förstod att han måste flytta. Nu bor Jeremy, liksom hans vän Ken, i ett så kallat stödboende. De bor i egen lägenhet men "familjen" finns nära, en kontaktperson hjälper till, men de ska själva klara matlagning och annat praktiskt. Jeremy besöker sin biologiska mor en helg i månaden.

utan tvekan, men minst lika viktig, berättar socialborgarrådet Ulf Kristersson (M).

Gabriel Helldén är en familjehempappa som påpekar att det finns många bra familjehem men han önskar att vissa inte gav upp så lätt

– Ett fosterbarn är inget husdjur som man kan skicka vidare när man tröttnat på det. Att stå upp för ett bråkigt tonårsbarn är en del av föräldraskapet – oavsett om det är egna barn eller inte. Ett fosterbarn som blir skickat från ett hem det trivs i känner sig dubbelt sviken när också de schysta vuxna överger dem, säger Gabriel Helldén.

Men är familjehem/fosterhem enbart en räddande famn för trasiga unga i behov av stöd och hjälp, eller är det också en verksamhet med snåriga sekretesslagar och bris-

tande kontroll från myndigheternas sida, där barn kan fara illa.

– Många gånger får ett barn leva i misär så länge att de är trasiga nästan bortom räddning. Det visar sig oftast i familjehemmet när de blir tonåringar, säger Telle Söderberg, ordförande i Familjehemmens Riksförbund, socionom, familjeterapeut och familjehemsmamma.

Telle Söderberg har tolv utflugna pojkar och flickor – före detta fosterbarn – som kallar henne för mamma. Familjens sista "placering" börjar på universitet under hösten, säger hon med illa dold stolthet, därefter går hon och maken i pension som familjehemsföräldrar.

Telle Söderberg menar att det skulle vara enklare att få familjehem om socialtjänsten gjorde sitt jobb.

Hon talar om skrivna avtal som plötsligt bryts, om uppföljningar som aldrig hinns med, om dåligt stöd till såväl familjehemmet som barnet. Ett barn kan få möta fyra-fem olika socialsekreterare på kort tid.

I en artikel i DN säger Bo Vinnerljung, ledande forskare i socialt arbete på Socialstyrelsen, att "fosterhemsbarn är en av de allra mest utsatta ungdomsgrupperna och samhället sviker dem".

Hans studier visar att de omkring femton tusen fosterbarn i Sverige idag löper väsentligt större risk att utveckla psykiatriska sjukdomstillstånd.

BARNEN I ARTIKELN talar om känslan av vanmakt – de känner sig sällan hörda, sedda eller lyssnade på. Ibland trivs de i sina familjehem ►

YARIV 19 ÅR När Yariv var tio år kom han och mamman till Sverige och flyttade in hos en svensk man. Yariv var kuvad redan då, värst var den psykiska misshandeln mamman och hennes exman utsatte honom för, men också att de bråkade mycket själva.

- Jag satt i ett rum och byggde med klossar, stängde ute alla ljud när de bråkade, tror att jag blev lätt autistisk som en ren överlevnadsstrategi, berättar Yariv.

Efter två år med sin svenska pappa, där Yariv ibland blev väckt fyra på morgnarna för att gå ut med hunden och sedan inte tilläts somna om, där han inte fick komma in på vinterkvällarna innan de andra ätit, där han tvingades städa hela våningen och bestraffades för en kvarvarande fläck i handfatet gick han till socialen. Och lämnade vid tretton

års ålder sitt hem för gott. Om inte min svenska kompis berättat om socialen hade jag aldrig vetat att det fanns hjälp. Skolorna borde tänka på att informera om soc, fortsätter Yariv. Jourhemmet han kom till var bra och hos familjepappan Gabriel Helldén vågade han bli någon.

- Jag vet att han alltid kommer att finnas där och utan honom hade jag antagligen varit inlåst någonstans. När jag kom dit var jag knäckt, apatisk och övertygad om att jag var värdelös. Jag var en riktig tönt som knappt vågade prata, jag var rädd för allt och alla.

Jag lär mig fortfarande, tror på framtiden och kan säga inte bara att jag mår bra i dag utan också att jag är bra, säger Yariv som nu har bott fyra år hos Gabriel Helldén i hans familjehem.

men måste flytta för att familjen inte orkar, andra gånger vill de flytta – men får inte.

- Sekretessen gör att socialtjänsten aldrig kan tala om hur ett visst ärende hanterats. Så ska det vara också, vår tystnadsplikt är en förutsättning för att arbetet ska fungera, berättar en socialsekreterare i en av Storstockholms kranskommuner som vill vara anonym.

Under samtalet framkommer också att tillvägagångssätten för familjehemsplaceringar ser annorlunda ut för olika kommuner, även inom Storstockholm.

- Det finns naturligtvis riktlinjer och lagar, svårigheten är att socialtjänsten har så små resurser. Vi har lite personal, dels svårigheter att skaffa fram nya hem åt behövande då så få vill vara just familjehem. De som vill bli familjehem utreds, intervjuer genomförs och kontroller i register sker. Sammantaget och med hjälp av olika tekniker utvärderas familjerna och vi anser oss få en bra bild av hur de fungerar. Nästa steg är att matcha barn och deras behov med fosterfamiljens förmåga och förutsättningar.

Hur kontrollerar socialtjänsten de familjehemsplaceringar de har - gör de hembesök eller "flygande" kontroller?

- Vi vill undvika oannonserade besök hos alla familjer så långt det går eftersom vi vill ha ett bra samarbete, men det händer att vi kommer oanmälda. Vi kan också ta barnet avsides och prata, skulle då föräldern inte gå med på det ifrågasätter vi ju det förstås.

Att barn skyddar den de är i beroendeställning till, och kanske älskar, är ingen hemlighet.

- Barn ska alltid tas på allvar och familjehemmet ska välkomna en utredning. Det kan vara så enkelt att kemin inte funkar, att barnet behöver psykologisk hjälp eller att familjehemmet är dåligt. Alla schyssta familjer vet att deras hem har glasväggar och vi välkomnar oannonserade besök. Vi vill stå fria från misstankar om att inte vara bra,

men så länge det finns såväl inkompetenta socialtjänstemän som familjehem är det svårt att förändra, säger Telle Söderberg.

För henne är det viktigt att det familjehemsplacerade barnet har någon slags kontakt med sin biologiska familj.

– Om föräldern skrämmer barnet så brukar jag träffa personen i fråga och be dem skriva en hälsning, eller skicka med foton. Vad föräldern än gjort finns annars risken att barnet bär med sig skräck och hat hela livet, eller tror att deras liv hade varit mycket bättre om de hade fått bo hemma, säger Telle Söderberg.

SEDAN APRIL 2008 finns ett tillägg i socialtjänstlagens femte kapitel om barns rätt och stöd till hjälp efter placering. Denna lagändring synliggör socialnämndens ansvar för vård och tillsyn även efter det att placeringen i familjehemmet upphört, för att underlätta för dem att etablera sig i samhället.

– Jag har haft en extrafamilj ända sedan jag var liten, min mamma kunde inte ta hand om vare sig mej eller mina syskon.

Men jag undviker att kalla mej fosterbarn, det har en negativ klang – särskilt för vuxna, berättar Nora som i dag är 21, bor i Södertälje och har flyttat hemifrån. Hon har mycket kontakt med "sitt" familjehem, de är hennes psykologiska föräldrar, säger hon.

– I samband med att jag fyllde arton år fick jag två veckor på mej av socialtjänsten i Tensta att skaffa jobb och boende, alternativt ville de skicka mej till jourhem på andra sidan stan. Min familj lät mig bo kvar och försökte tala med socialtjänsten men utan resultat. Tänk om mamma och pappa inte hade haft ekonomiska resurser att låta mej stanna? Jag fick tre tusen kronor av socialtjänsten och sedan dess har jag inte hört ett ljud, säger Nora som är kritisk till socialtjänstens sätt att hantera barn och menar att de gömmer sig bakom sekretessen.

FÖRÄLDRARÄTTEN, ELLER RÄTTEN för vårdnadshavare i Sverige, är sannolikt hårdast i västvärlden. Bland andra organisationen Rädda Barnen har påtalat det absurda i detta:

"Kontentan är att både barn och foster-

barn ofta nekas psykiatrisk vård av föräldrar som genom våld orsakat barnets behov av vård. En vårdnadshavare, misstänkt eller dömd för vålds- eller sexualbrott på sitt barn, bestämmer alltså över barnets vårdbehov. Utsatta barn kan nekas vård för fysiska skador som orsakats av vårdnadshavarens våld. Därmed sker inte heller den medicinska undersökning som utgör underlag för ett rättsintyg - och barnet berövas ett viktigt bevis som kan styrka brottet. Den brottsmisstänkte vårdnadshavaren kan också vara den som lämnar och hämtar barnet vid polisförhör. Detta innebär i praktiken att den misstänkte i lagens namn tillåts bestämma över både barn och polisutredning".

– Än en gång är det faktiskt socialtjänsten som är skyldiga, de ska direkt göra ett LVU, alltså lagen om vård av unga – för att utesluta sådana situationer, det borde också ha gjorts i Kens fall, säger Telle Söderberg.

Socialsekreteraren jag frågar om föräldrarätten säger att han inte kan uttala sig.

FOTNOT: Cirka 1 200 barn i Storstockholm är placerade någon annanstans än i sitt biologiska hem.

UNITED STAGE ARTIST PRESENTERAR:

LARS WINNERBÄCK

TURNÉ 2009 FÖRBAND: ANDREAS GREGA

WWW.UNITEDSTAGE.SE WWW.WINNERBÄCK.SE

STOCKHOLM ANNEXET 5+6+7+8 NOVEMBER KL 20:00

INSLÄPP KL 19.00, 13-ÅRS GRÄNS

WWW.TICNET.SE 077-170 70 70 SAMT SEDVANLIGA FÖRKÖPSSTÄLLEN

.....
Allt fler röster höjs för att införa så kallad "harm reduction" inom svensk narkomanvård. Men trots att internationell forskning visat att metoden räddar liv är det många i Sverige som är starkt kritiska. TEXT **LINA ROSENGREN** ILLUSTRATION **LISA BILLVIK**

KNARKARNA SOM STÖR

.....

bland får man känslan av att Sverige hatar sina narkomaner lika mycket som man hatar själva knarket. Kanske är det vad den svenska narkotikapolitiken speglar. Men det kan också vara tvärtom, att politiken med tiden fått svenskarna att se missbrukare som ett hot, en fara, ett störande element.

Men vad är det egentligen som gör att ett hyfsat tolerant och öppet samhälle som det svenska valt en så restriktiv narkotikapolitik?

Forskaren Dolf Tops har sökt svaret i det socialdemokratiska arvet. Folkhemmet och den svenska välfärden blev tidigt Socialdemokratiens hjärteprojekt. Alla medborgare skulle inlemmas i det nya systemet som

skulle bli ett föregångsexempel för social ingenjörskonst.

Den svenska modellen blev en succé. Men lika fullt var det ett toppstyrt projekt. I Sverige, som på den tiden hade en relativt homogen befolkning, var det lätt att argumentera för ett "allmänhetens bästa". De som ansågs vara udda hade man mindre tålamod med. Kanske har denna bristande förståelse för "avvikare" hängt med sedan dess.

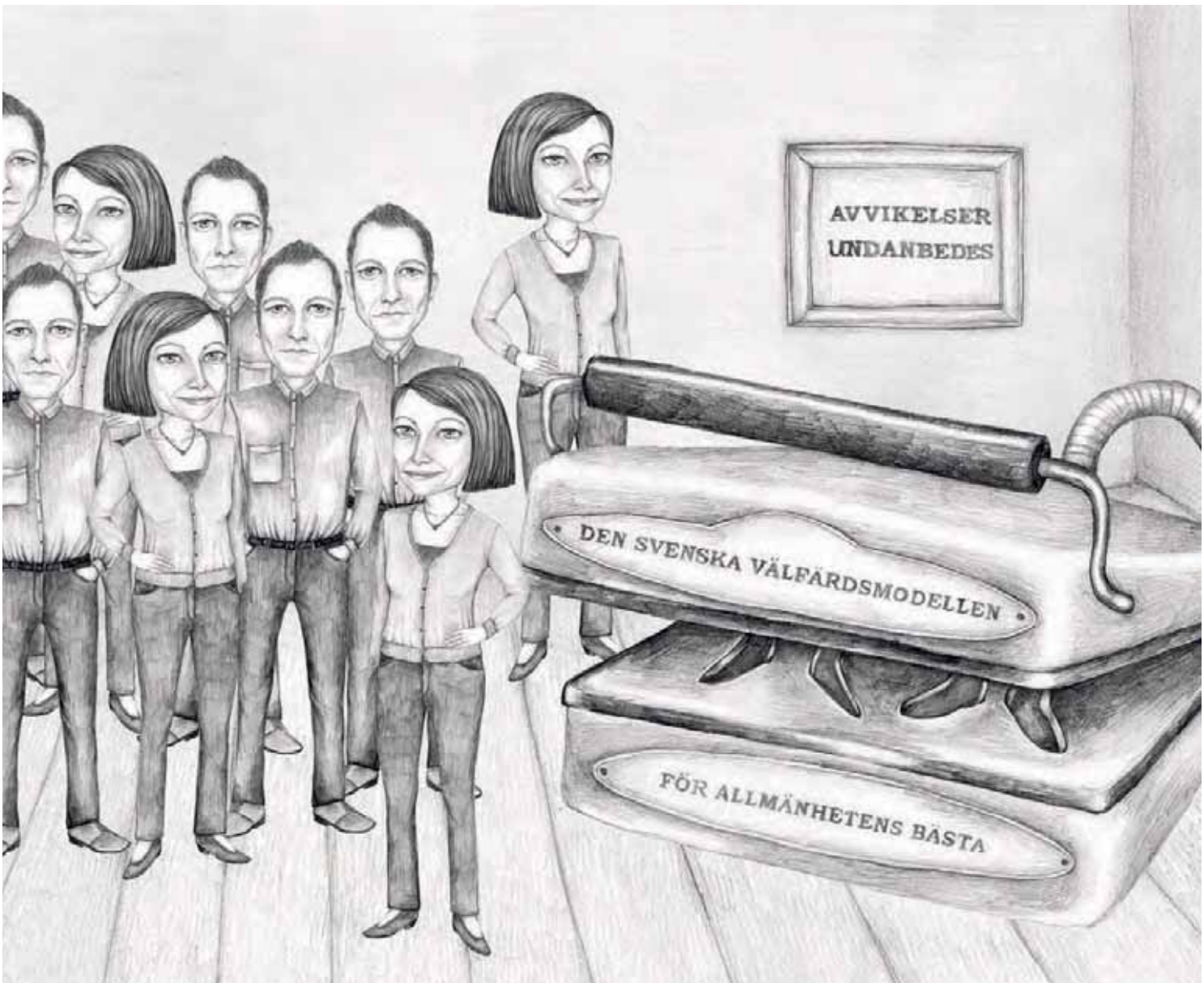
Något som definitivt hängt med är stoltheten över det svenska välfärdsystemet, som har kommit att utgöra en viktig del av vår nationella identitet. När föreställningen om välfärden rämnar riskerar den svenska självbilden att raseras. Därför blir reaktionen stark när systemet utsätts för hot.

Detta menar kriminolog Henrik Tham, som beskriver hur krisen i början av 90-talet gjorde att många svenskar för första gången såg sprickorna i välfärden. Samtidigt stod EU-inträdet inför dörren och detta upplevdes som externt hot mot den svenska modellen. Narkotikafrågan blev ett sätt att stärka Sveriges självbild. Politiker och medier talade om narkotikan som skulle forsa in över våra gränser.

Men Sverige skulle stå pall, här fogade man sig inte efter europeiska drogliberaler.

Medan nya forskningsrön under nittiotalet ledde till att andra länder valde en mer humanitär och resultatinriktad narkotikapolitik fortsatte Sverige att klamra sig fast

vid sin hårda linje. För vårt land var frågan större, det gällde inte bara narkotikan, det gällde den svenska självbilden.

BJÖRN JOHNSON, STATSVETARE och forskare med inriktning på narkotikapolitik, vill inte dra för stora växlar på historiska och kulturella förklaringar. Han tror att det var mer eller mindre en slump som ledde till att vi fick den narkotikapolitik vi har idag. Om det inte vore för ett misslyckat försök med utskrivning av legala droger under sextiotalet hade narkomanvården med stor sannolikhet sorterats under sjukvården istället för under socialtjänsten, och då hade mycket varit annorlunda, menar han.

Droger som morfin och amfetamin var

länge klassade som läkemedel i Sverige. Om en patient blev beroende var det ett problem för den behandlande läkaren. På femtiotalet blev det, inom vissa grupper, populärt att injicera läkemedel som gav uppåtrus. När trenden fick fäste bland kriminella och ungdomsgång kom narkotikan att bli en fråga för polisen.

Detta ledde till protester bland läkare som ansåg att missbruk borde betraktas som en sjukdom. Istället skulle man skriva ut droger till narkomaner. På så sätt skulle man kontrollera missbruket och få bort den svarta marknaden. 1965 inleddes det första svenska försöket med legalföreskrivning av narkotika. Men tyvärr gick det inte riktigt som läkarna hade tänkt sig.

– På den tiden hade man dålig kunskap om beroende, berättar Björn Johnson.

– Den ansvarige läkaren för legalföreskrivningsprogrammet, Sven-Erik Åhström, hade en teori att om man bara skrev ut tillräckligt mycket droger åt narkomanerna skulle de så småningom tröttna.

Så var det förstås inte. Den minimala kontrollen gjorde att stora mängder droger läckte ut på den svarta marknaden. Legalföreskrivningsprogrammet lades ner 1967. Samma år startade metadonprogrammet i Uppsala.

– Jag har lekt med tanken på vad som skulle hänt om metadonprogrammet kommit först. Med tanke på vilka otroligt framgångsrika resultat de kunde uppvisa hade ►

det förmodligen lätt till att hela narkomanvården hade sorterats under sjukvården, tror Björn Johnson.

VARJE FÖRSLAG OM hur missbruksfrågan ska lösas bygger på en teori om vad som orsakar missbruket. De forskare som har ett socialt perspektiv menar att faktorer som en problematisk uppväxt och en känsla av utanförskap leder till att ungdomar söker sig utanför

kreterare vägrade remittera patienter till Ulleåker, och på vissa av arbetsförmedlingens kontor tog man inte emot patienter från metadonprogrammet.

Problemet med konflikten mellan det sociala och det medicinska synsättet var inte teorierna i sig, tillsammans hade de kunnat utgöra en viktig grund för narkomanvården och narkotikapolitiken. Men i det politiska klimat som rådde skedde en extrem polari-

det viktiga mål som hela Sverige kämpade emot: "ett narkotikafritt Sverige"

Självklart måste "allmänhetens bästa" gå före ett antal udda individers ovilja att underkasta sig den behandling som erbjöds och därför tilläts myndigheter ingripa mot misstänkta missbrukare på ett sätt som aldrig hade accepterats gentemot "vanliga" medborgare.

SOM OM INTE NARKOMANERNA SJÄLVA VORE EXPERTER PÅ ATT GÖRA SINA LIV TILL ETT RENT HELVETE!

samhället. Drogerna blir en verklighetsflykt, ett substitut för värme och gemenskap.

De som har ett medicinskt perspektiv utgår från att droger skapar förändringar i hjärnan. En del personer är känsligare än andra. Förespråkarna för detta synsätt håller vanligtvis med om att orsakerna till att man börjar experimentera med droger är sociala, men anledningen att man fastnar är biologisk.

Idag är de flesta forskare överens om att båda förklaringsmodellerna är giltiga och viktiga. Annorlunda var det under sextio- och sjuttioalet. Det politiska klimat som rådde då påverkade synen på samhället och individ och detta fick konsekvenser för narkotikapolitiken.

Den marginaliserade grupp medicinare som ansåg att narkomani var en sjukdom, orsakad av de förändringar i hjärnan som missbruket åstadkom, mötte hård kritik. Den främste representanten för denna linje var professor och överläkare Lars Gunne. 1967 hade han startat metadonprogrammet på Ulleåkers sjukhus i Uppsala. Trots att programmet kunde visa goda resultat möttes Gunne med stor skepsis. Enligt forskaren Björn Johnson var motståndet mot metadonet stundtals så starkt att många socialse-

sering. Av ideologiska och politiska skäl var det omöjligt för den medicinska och den sociala teorin att mötas. Samtidigt fortsatte det tunga missbruket att öka. Detta bidrog till att en tredje linje stärkte sin plats på den drogpolitiska scenen.

En person som var drivande i debatten var polisöverläkaren, sedermera professor Nils Bejerot. Bejerot menade att det var tillgången på narkotika som skapade missbrukaren. Vem som helst som testade narkotika kunde bli narkoman och därför var drogerna ett problem som hotade samhällets hela existens.

Bejerot beskrev ofta missbruket i smittotermerna, äldre narkomaner värvade ungdomar till missbruk och på så sätt spred sig narkomanin som en farsot.

Eftersom alla tidigare försök att stävja det ökande missbruket misslyckats förlitade man sig nu på Bejerots lösning. Den svenska krigsförklaringen mot narkotikan krävde en stark mobilisering. Hela samhället måste med på tåget. Myndigheterna stod enade, massiva informationsinsatser riktades mot skolor och föräldrar, och medierna, som var statligt ägda, såg att de hade en viktig roll att fylla genom att inte släppa igenom några röster som uttryckte kritik mot

UNDER SEXTIO- OCH sjuttioalet hade narkomanvården framförallt byggts på frivillighet. Men under 80-talet blev tvång ett allt vanligare inslag. 1981 stiftades LVU, lagen om vård av unga, året därpå kom LVM, lagen om vård av missbrukare. Med dessa lagar kunde man emellertid bara tvångsomhänderta de mest akuta fallen. Resten av de tunga narkomanerna skulle motiveras till vård genom att polis och myndigheter gjorde livet som knarkare så jävligt som möjligt.

Socialforskaren Ted Goldberg är kritisk till den svenska kontrollpolitik som växte fram i slutet av sjuttioalet.

– Den här idén om att "vi ska göra det svårt för narkomaner att knarka" är ju helt galen. Som om det inte vore svårt! Som om inte narkomanerna själva vore experter på att göra sina liv till ett rent helvete! Man måste komma ihåg att det här handlar om extremt självdestruktiva personer.

Budskapet som förmedlades genom de informationsinsatser som riktades till skolor under åttio- och nittioalet var att alla ungdomar som prövade droger riskerade att fastna i tungt missbruk. Detta är helt felaktigt menar Ted Goldberg.

– De som blir tunga narkomaner är människor vars sociala relationer blivit störda. Det handlar om personer som vuxit upp i dysfunktionella familjer eller som blivit utsatta för sexuella övergrepp. Detta leder i sin tur till att de inte kan koncentrera sig i skolan, de har svårt att få vänner, de upplevs som konstiga. Med tiden börjar dessa personer känna att de inte är välkomna i samhället, att de inte passar in.

Ifall bristande självkänsla och utanförskap är bidragande orsaker till missbruk stjälpde narkotikapolitiken under 80- och 90-talet förmodligen fler tunga missbrukare än den hjälpte. Att gång på gång beskrivas i termer av hot, smittspridare, kriminella eller parasiter kan knappast ha inneburit ett lyft för självkänslan för dessa personer.

Däremot bidrog retoriken sannolikt till

HARM REDUCTION "Harm reduction" kallas på svenska för "skadelindrande" eller "skade-reducerande" åtgärder. Utgångspunkten är att det är bättre för både missbrukaren och samhället om man fokuserar på att reducera riskerna med missbruket, istället för att endast satsa på avhållsamhet och repression. Exempel på skadelindrande åtgärder är: underhållningsbehandling, sprutbytesprogram, säkra injektionsrum, informationsinsatser om hur man skyddar sig mot sjukdomar och överdoser samt lågtröskelboende där missbruk är tillåtet. USA, Kanada, Australien och majoriteten av de europeiska länderna har någon form av skadelindrande program. I Finland och Norge har det införts på senare år, utan att man för den sakens skull övergett sin restriktiva narkotikapolitik.

(Källa: Metadon på liv och död, Björn Johnson)

att andra människor tog avstånd från missbrukarna, något som ledde till att deras ställning ytterligare försvagats. För när allmänheten tycker att narkomaner har sig själva att skylla är det få som är villiga att stå upp i försvar för deras rättigheter.

Först i slutet av åttiotalet byggdes metadonprogrammet ut. Då beslutet väl fattades var det inte i första hand av omsorg för narkomanerna. I början av åttiotalet hade HIV kommit till Sverige. Smittan hade spridit sig snabbt bland sprutnarkomaner och nu var man rädd att prostituerade heroinister skulle sprida sjukdomen till allmänheten.

1987 startades Stockholmsprogrammet. Där var förhållningsreglerna striktare än i Uppsala. Målet var att patienterna skulle bli drogfria. Reglerna innebar fler urinprov och hårdare krav på att patienterna skulle vara fria från annat missbruk. Detta gjorde att fler patienter tvingades lämna behandlingen efter enstaka snedsteg. Samtidigt fortsatte det tunga missbruket att öka, liksom dödligheten bland missbrukarna. Under nittiotalet dubblades den missbruksrelaterade döds-siffran från 200 till 400 personer per år.

1999 STARTADES ETT behandlingsförsök med det narkotikaklassade läkemedlet Subutex. Trots att Subutex är mindre giftigt och svårare att överdosera än metadon ledde försöket till kritik. Men den politiska situationen hade förändrats och Subutex ledde aldrig till någon allvarligare debatt.

Behandlingar med läkemedel som metadon och Subutex anses inte vara speciellt kontroversiella idag, åtminstone inte så länge det formella målet för behandlingen är missbruksfrihet. Men majoriteten av de svenska forskarna vill gå ännu längre och satsa på skadelindrande åtgärder. Tyvärr är det inte forskarna som bestämmer, det är politikerna. Och politikerna, i sin tur, är beroende av opinionen.

– En konsekvens av den narkotikapolitik vi haft i Sverige är att det finns saker som är politiskt omöjliga. Att exempelvis föreslå ett lågtröskelboende för heroinister som inte vill bli drogfria skulle förmodligen innebära politiskt självmord, säger Ted Goldberg.

Efter decennier av aggressiv opinionsbildning mot allt som har med narkotika att göra tar det tid att vända skutan. Björn Johnson tror inte att vi kan vänta oss några större satsningar på skadelindrande åtgärder inom de närmsta åren. Men han är ändå försiktigt positiv.

– Jag tror att det har slagit om i sprutbytesdebatten. Nu verkar det som om Stockholm kommer säga ja till sprutbytesprogrammet och då tror jag att fler orter kommer att följa efter.

När det kommer till strategier för att förebygga missbruk tycks forskarna vara överens. Det räcker inte med att begränsa tillgången. Man måste begränsa efterfrågan och det gör man inte bäst genom skrämselpropaganda och hårdare straff.

– Om det hade funnits ett starkt samband mellan tillgänglighet och tungt missbruk hade vi haft en mycket liten andel tunga missbrukare i Sverige eftersom relativt få ungdomar här testat droger. Men så är det inte. I förhållande till folkmängden har vi ungefär lika många tunga narkomaner som genomsnittet i EU. Dessutom är dödligheten högre här än i exempelvis Nederländerna, säger Björn Johnson.

Ted Goldberg menar att bristen på sam-

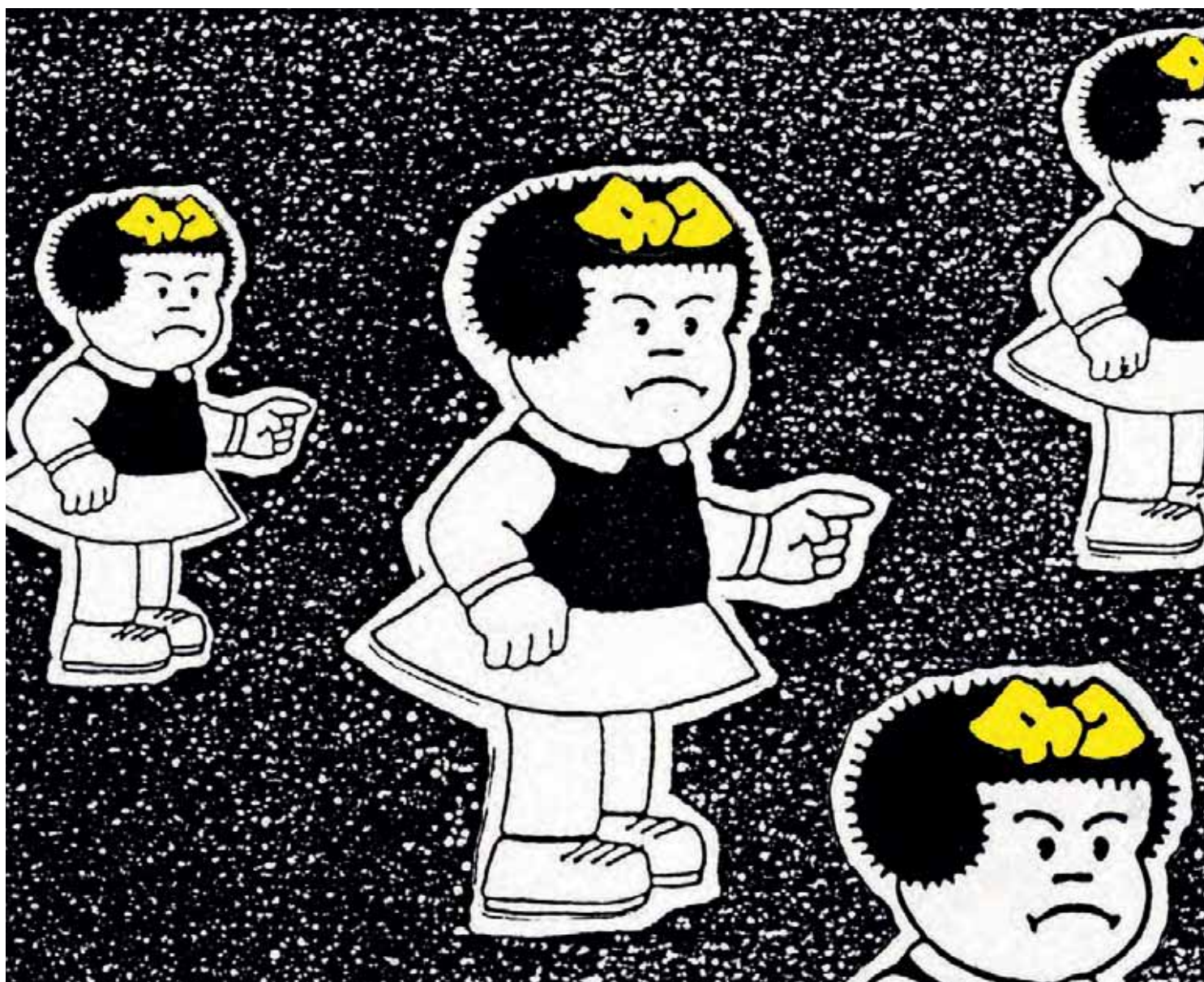
band mellan tillgänglighet och missbruk är ett argument för att omprioritera. De pengar som idag används för att straffa och kontrollera borde istället läggas på att bygga ut den välfärd som vi är så stolta över.

– Satsa på dagis, skola och aktiviteter för ungdomar! Man måste se till att det finns vuxna runt omkring som kan kompensera för dem som har det jobbigt hemma. Annars riskerar de att slås ut redan här.

– De som har svårt att klara sin utbildning har svårt att få jobb senare, och här i Sverige där vi har en hög arbetsmoral är det väldigt svårt att ha en positiv självbild om man inte får något jobb.

Björn Johnson håller med:

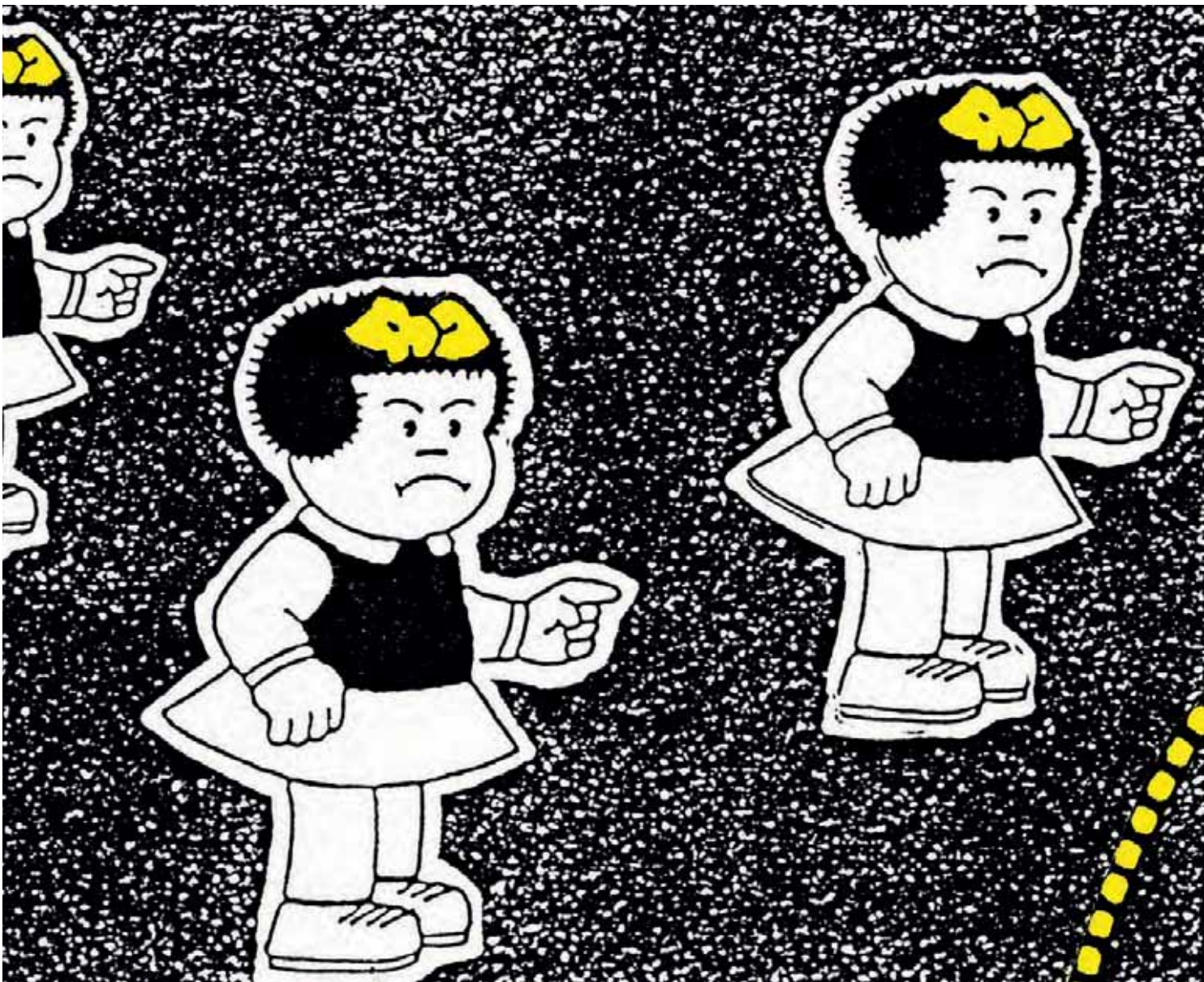
– Generell socialpolitik, det är det som är absolut viktigast. Jag skulle till och med säga att det är viktigare än riktade insatser. Man måste satsa på en stark socialpolitik och på att få ner arbetslösheten. ☹

.....
Trots att forskare och polis är överens om att människor löper överlägset störst risk att drabbas av våld i sitt eget hem, är det när porten slår igen och vi befinner oss på gatan som vi känner oss mest hotade. Men varifrån kommer vår rädsla och vem är det egentligen vi är rädda för? TEXT **LINA ROSENGREN** ILLUSTRATION **CHRISTER THEMPTANDER**

RÄDDA OM RÄDSLAN

.....

Det fanns en tid då människor levde i små byar, omgivna av mörk skog. Naturen hade fortfarande övertaget i matchen mot civilisationen och vetenskapen hade inte ens kommit in på banan. För att förklara verkligheten och göra den mer begriplig berättade människor sagor för varandra. Vissa berättelser var tänkta att avskräcka folk från att utsätta sig för de faror som fanns i omgivningarna, andra var sedelärande och tanken var att de skulle fostra människor att anpassa sig till den livsviktiga gemenskapen.

Idag använder vi oss av andra förklaringsmodeller. Vi har inte längre behov av de gamla sagorna. Men trots att vi är mer upplysta är vi knappast immuna mot för-

domar och myter. Även om sagorna ändrat karaktär finns vissa rädslor som tycks vara konstanta. En rädsla som hängt med är den för Främlingen, han som bryter mot normen och står utanför samhället.

Bland de grupper som genom historien upplevts som främmande och därmed hotfulla finns samer, romer och tattare men även finnar och människor som ansetts vara trollkunniga, eller som på annat sätt stått ut.

Dagens Främling kan vara invandrare men det kan lika gärna vara en person som har missbruksproblem, psykiska problem eller är hemlös. Enligt etnologen Jochum Stattin är Främlingen ofta en person som ser annorlunda ut eller som betar sig annor-

lunda. Ungdomar som skriker och tjoar, högljudda A-lagare och förvirrade människor som talar med sig själva bryter mot normen, de blir oförutsägbara och upplevs därför som ett potentiellt hot.

– Det är det avvikande i beteendet som stör. Man kan dricka öl på en uteservering men gör man det på en parkbänk fem meter längre bort drar människor öronen till sig.

VI LEVER i ett samhälle där individen står i centrum. Vi vill gärna tro att vi själva och våra tankar är unika och originella. Men i själva verket är människor beroende av andra för att definiera sig själva och skapa en identitet. De normer som råder i sam-

hället fungerar som ett ramverk och efter dessa utformar vi våra liv. En person som lever utanför samhället blir ett indirekt hot mot den medelklassmoral som råder och därför blir det nödvändigt att stöta bort och avfärda en sådan person tror statsvetaren Hans Swärd.

– Medelklassmänniskor vill att det ska råda medelklassmoral. Det ska vara ordning och reda. Det har med människors självbild att göra. Men det har också att göra med den osäkerhet man känner, man vet inte hur man ska behandla människor som inte lever efter samma principer som en själv.

Vi är alla spelare i ett socialt spel där vi

samlar poäng, bygger hierarkier och kategoriserar människor. Eftersom spelet utgör grunden för vår verklighetsuppfattning blir vi ytterligt stressade av folk som vägrar hålla sig till spelreglerna och kliver ur de kategorier där vi stoppat in dem.

”Jag köpte Situation Stockholm idag. Men tjejen som sålde tidningen såg väldigt ren och proper ut, inte alls som en hemlös. Jag blev nästan lite misstänksam”.

Eftersom medelklassen utgör majoriteten är det deras bild av verkligheten som är den rådanden. Andra grupper tvingas anpassa sig till den roll de blivit tilldelade. För en hemlös person räcker det inte med att vara hemlös, han eller hon måste också spela

rollen som hemlös på ett sätt som stämmer överens med de förväntningar som allmänheten och myndigheterna har.

DEN HEMLÖSES ROLL har förändrats i takt med samhällsutvecklingen. Då hemlöshetsproblemet började diskuteras runt sekelskiftet vilade ett romantiskt skimmer över ”luffaren”. Den snabba industrialiseringen gjorde att människors förutsättningar förändrades radikalt under mycket kort tid och många upplevde den nya tekniken som hotfull och omänsklig. Luffaren kom att symbolisera revolten mot det mekaniska arbetet på fabriken. Det var han som var fri, som levde nära naturen och tog dagen som den kom. Hans Swärd är professor i socialt arbete. Han har forskat om synen på hemlöshet ur ett historiskt perspektiv:

– Bilden av luffaren som en främling som ställer sig över lagar och regler och lever vid sidan av samhället har återkommit flera gånger i litteraturen, Harry Martinssons ”Bolle” är ett exempel.

”Paradis-Oscar” i *Rasmus på Luffen* är en annan hemlös antihjälte som valt att vara fri och inte anpassa sig till samhällets krav. Och detta är en bild som vunnit genomslag även bland de hemlösa själva menar Hans Swärd.

– Då jag intervjuat hemlösa händer det ganska ofta att de beskriver hemlösheten som ett val. Jag tror det beror på att man anpassar sig till den bild som allmänheten har av en, man hittar olika strategier för att stå ut med förväntningar och kollektiva föreställningar. En del faller in i de här luffarromantiska idéerna och säger att livet är bra vid sidan av samhället och att man inte ångrar sitt liv. För säger man hela tiden att man gjort felaktiga val är det väldigt svårt att stå ut. Det blir ett enormt hot mot ens innersta kärna. Det är logik i detta.

GENOM ATT FÖRA in nya tankar och infallsvinklar hotar Främlingen att rucka på de normer som råder i samhället. Men det finns också andra mer konkreta hot som gör att människor fruktar den som kommer utifrån.

En rädsla som är lika gammal som rädslan för Främlingen är den för sjukdomar. Då digerdöden härjade på 1300-talet trodde många att det rörde sig om guds straff. Men vem var det egentligen han ville straffa? Eftersom självkritik sällan legat människan nära till hands sökte man efter syndabockar. Då smittan kom utifrån var det förstas

"MEDELKLASSMÄNNISKOR VILL ATT DET SKA RÅDA MEDELKLASSMORAL. DET SKA VARA ORDNING OCH REDA. DET HAR MED MÄNNISKORS SJÄLVBILD ATT GÖRA."

Främlingen, eller de människor som av olika skäl dragit sig undan från gemenskapen i byn, som fick bära hundhuvudet.

När Aids dök upp i 80-talets Sverige var det få som antydde att gud skulle haft ett finger med i spelet men syndabockar letade man lika fullt efter och när sprutnarkomaner utpekades som en riskgrupp åkte andra hemlösa och missbrukare med av bara farten. Än idag är "sprutor i sandlådan" ett vanligt argument mot att förlägga bostäder för hemlösa i vissa områden. Men trots att det förstås är allvarligt ifall någon skulle sticka sig på en spruta är risken att smittas av en dödlig sjukdom relativt liten. Dessutom bör man var medveten om att långt ifrån alla hemlösa är sprutnarkomaner.

Psykiska sjukdomar har ofta kopplats till hemlösa och även om dessa inte smittar har

de bidragit till att många människor känner rädsla för "uteliggare".

På 60- och 70-talet inleddes en rad stora vårdreformer. Nu skulle psykiskt sjuka slussas ut i samhället. När "konstiga" människor blev synliga på stan ledde det till ett ramaskri. I debatten, som pågick långt in på 90-talet, hävdades bland annat att de psyksjuka hamnade på gatan. I själva verket visade undersökningar att endast ett litet antal av dem som "släppts ut" från institutionerna blivit hemlösa. De allra flesta var nöjda och längtade inte tillbaka till mentalsjukhusen. Under början av 2000-talet ledde en rad uppmärksammade "vansinnesdåd" till att människor började frukta galningen på stan. Medierna gjorde sitt för att gjuta olja på vågorna och det hela ledde till en debatt om huruvida det var rätt att psykiskt

instabila människor drog runt på stan eller vilken vård de borde få. Men alla dramatiska skräckrubriker till trots: den vardagsgrå statistiken visade då, liksom nu, att psykiskt sjuka inte begår fler våldsbrott än andra.

TROTS ATT HEMLÖSA befinner sig mitt i samhället uppfattar de ofta att de är osynliga. Genom att inte låtsas om att de finns där markerar "vanligt folk" att de inte har något gemensamt med "dom där". Enligt statsvetaren Hans Swärd handlar det om sofistikerade försvarsmekanismer som vi människor tar till när vår självbild hotas. För det finns en fara med att komma för nära. När vi börjar tänka på "dom" som "oss" och när Främlingen plötsligt känns bekant kräver vårt samvete att vi agerar.

– Många av oss har dubbla boenden, lägenheter och sommarstugor. Samtidigt finns det mer än 18 000 människor i Sverige som är hemlösa. Hur kan vi stå ut med en sådan konstant ojämlikhet och ändå sova gott om natten? Jo, helt enkelt genom att avsäga oss ansvaret och lägga skulden för problemet hos någon annan, i det här fallet hos den hemlöse själv.

Kom in i den gröna värmen.

Nio av tio invånare och företagare i Solna och Sundbyberg har idag miljömärkt fjärrvärme från Norrenergi. Vi satsar på förnybar energi och som första energibolag har vi märkt all vår värme och kyla med

Naturskyddsföreningens Bra Miljöval.

www.norrenergi.se

.....

Det flesta av Situation Sthlms tidningsförsäljare tror inte att de skulle ha möjlighet att jobba med någonting annat, berättar de i en nygjord enkät. Enkäten visar också tydligt att Situation Sthlm är en plats för förändring. Här berättar några av försäljarna vad förändringen är för dem. **TEXT MARIA HAGSTRÖM FOTO MARTINA HOLMBERG**

CHANS TILL FÖRÄNDRING

.....

A ggen är målade och slalompjäxorna är tillbaka i förrådet. Människor har återvänt från fjällresorna och för många är det här den första riktiga jobbdagen efter påskledigheten. Då borde det gå rätt bra att sälja tidningen, tycker några Situation Sthlm-försäljare. Men det är förstas måndag – ingen bra dag. I början av veckan kan det vara trögsålt, för människor är lite dyska då. I slutet av veckan, särskilt om det är en solig dag, då är folk mer köpglada.

– Jag har sålt över hundra tidningar under

en dag, berättar en försäljare.

Killen mittemot höjer på ögonbrynen.

– Det är jävligt bra. När gjorde du det?

– Strax innan jul.

Killen nickar. Det förstås, det är ju då folk köper som mest. Försäljarna dricker upp morgonkaffet, köper tidningar och ger sig av till sin arbetsplats i den grå dimmiga morgonen.

RAMON PASHANG VANDRAR mot Zinkensdamms tunnelbana. Han håller handen som stöd under ryggsäcken så att den inte ska hänga

för tungt på axlarna. Den är fylld med femtio tidningar. Idag ska han till Odenplan. Där har han en av sina försäljningsplatser, den andra är i Arninge. Klockan är strax före tio och det är ganska glest på perrongen. På väg genom tunnlarna berättar Ramon om hur han hamnade här. I hemlöshet och hur han sedan blev en av Situation Sthlms försäljare.

Han hade jobbat i fem år för KF, Kooperativa förbundet, med att ta hand om försäljning av ost till olika butiker. Det var år 1995 och man skulle dra ner på personal. Sist in,

JAG HAR INTE SKRIVIT PÅ BLOGGEN PÅ LÅNGE. DET BEROR MYCKET PÅ ATT JAG INTE KÄNNT NÅGON STÖRRE INTIMITET MED DEN VÄRLD JAG LEVER I JUST NU. EDGAR TEDRO PÅ BLOGGEN TORSDAG 11 JUNI

MARIA Nu, nästan en och en halv månad senare, börjar flyttbestyren äntligen närma sig sitt slut. Det skall sägas, att det ska bli skönt att få börja jobba igen, så man får vila upp sig... hehe. TEXT **MARIA URDIN, FÖRSÄLJARE GAMLA STAN**, maria_urdin@hotmail.com

Flytt utan flyt

Jag planerar att införskaffa en griffeltavla. På den ska jag skriva hundra gånger: JAG SKA ALDRIG FLYTTA MER!

Jag har tidigare berättat, att jag äntligen, efter 23 års väntan, nu har fått en lägenhet. Visserligen "bara" en försökslägenhet, men om allt går bra, (och det SKA det bara göra), så får jag ta över kontraktet om lite drygt ett år. Så det här borde vara den lyckligaste tiden i mitt liv, egentligen. Men denna lyckokänsla lyser ännu så länge med sin frånvaro.

När man levt utanför under så många år, alla besvikelser, förlorade illusioner och all känsla av hoppfullhet, vågar man inte riktigt tro på, att det faktiskt har vänt. Och så oron, som hela tiden funnits där, från det att jag fick beskedet fram till dess att jag faktiskt flyttade in för en månad sedan, att något skulle hända, som gjorde att det inte skulle bli av. Men nu sitter jag i alla fall här i mitt vardagsrum, tittar ut på min balkong där jag börjat dricka mitt morgonkaffe, på blommorna i balkonglådan som jag drömt om i så många år att jag skulle ha. Jag har möbler, gardiner och lampor på plats, ett kök som känns stort och ljus och soligt, och jag har slutat att irra runt och leta, varje gång jag ska in på toa. Men innan jag kom så här långt...

DET BÖRJADE MED panik. Ända sedan i vintras, när jag först fick veta att jag skulle stå på tur för att flytta, hade jag löfte av min dotter att "då kommer vi upp (hon och hennes man bor i Småland), vi hjälper till med flytten, och att måla och fixa". Så, bara en vecka innan det var dags, visade det sig att hon tagit fel på vecka, hennes semester började inte förrän veckan efter att jag skulle flytta! Nu ordnade det sig ändå, jag har ju gud ske lov en son också. Och med goda, underbara vänners hjälp, lyckades vi få hit alla saker. När det var dags att hämta möbler på diverse olika håll, uppstod nya problem. Sonen blev sjuk. Kunde inte komma den dag vi hade bestämt. Försökte ringa och ändra tid för hämtning till några dagar senare, men en

**RYGGSKOTT...
DÄR STOD JAG,
MED ALLA
KARTONGER
OUPPACKADE,
OCH KUNDE
KNAPPT
RÖRA MIG**

säljare kunde inte vänta, höll själv på att flytta, så hon erbjöd sig att köra över köksbord och stolar till mig, hon bodde inte så långt härifrån. Dom kom, hon och hennes vän, och till och med bar upp det åt mig.

Sedan hände det som inte fick hända. Ryggskott... Där stod jag, med alla kartonger ouppackade, och kunde knappt röra mig för smärtan. Sakta, oändligt sakta, en pryl i taget, för att lyfta kartongerna var inte att tänka på. Till slut, efter tio dagar, var i alla fall det mesta på plats. Under tiden hade jag fått hjälp med att hämta och bära upp bokhyllan och sängen av goda vänner, som också hjälpte mig att packa upp böcker, dvd- och cd-skivor. Det började kännas som om det värsta var över.

DÅ RINGDE FURIEN från Vetlanda. (Min älskade dotter. Men jag kallar henne vid detta nya namn numera.)

"Hej, mamma! Nu kommer jag!" Först ut till Ikea. Handlade allt som jag kunde tänkas behöva, glas, lampor, gardiner, kastruller etc. Sedan vidare till nästa affär, och nästa och så vidare. Färgburkar, steger, spackel, penslar, rollers... och så var det bara att plocka ur allting ur bokhyllan igen, flytta allting i en hög mitt i rummet och täcka med papper.

Spackla, slipa, måla. Hon gjorde det mesta av jobbet, slet som ett djur, tog knappt en paus. Självt hade jag fortfarande ont, men gjorde så gott jag kunde ändå.

Nu, nästan en och en halv månad senare, börjar flyttbestyren äntligen närma sig sitt slut. Det skall sägas, att det ska bli skönt att få börja jobba igen, så man får vila upp sig... hehe. Om ett par dagar kommer sonen med flickvän hit och åter middag, och jag känner att glädjen börjar komma smygande, det håller på att gå upp för mig, att jag håller på att planera för att bjuda HEM folk på middag.

Så slutet gott, allting gott. Men som sagt, jag ska aldrig flytta mer.

.....

LÄS MER hemlos.situationsthlm.se/maria

POESI/KORT SAGT

Kärlek

● Första gången cirka ett år sedan
Totalt blodig hemma hos honom
Anmälan: tog tillbaka

Skadegörelse
Sönder dörr
Väggar trasiga av köttysa
Slagen med koppel hemma
Två gånger eller fler

Så många sparkar
Så många slag
Trasiga möbler

Fulla ölflaskor slängda
I väggen ovanför mitt huvud

Hej, ska du döda mig och mina
vänner?

Slita upp fittan på mig och äta
upp mig?

Fortsätter slå på fönstren hemma
Skrämer barnen, katterna
Och mig

MARINA HÅLLÉN

Vittnen

● Skaffa vittnen
viskar en röst i mitt öra
skaffa vittnen
på att du är ensam ikväll

svårt...

och då börjar det om igen
samma skitord jag är en gris
av vilken anledning????

det är ju slut

och jag är ensam...

MARINA HÅLLÉN

Redan sagt

● åker någon annanstans
bara för att få vara ifred
bort från smärta
bort från kärlek...

bara för att få vara ifred

MARINA HÅLLÉN

MARIA HAGSTRÖM VEM HAR TROTT PÅ HONOM – HEMLÖS MAN MED MISSBRUKSPROBLEM – NÄR VÄKTARNA HAR BACKAT UPP VARANDRA?

Micke sitter ensam på sin sida i rättssal 32. Anklagad för våldsamt motstånd mot tjänsteman. I vittnesbåset sitter den unga väktaren som har anmält honom.

– Nu får du ställa frågor Mikael, säger domaren.

Micke harklar sig och tittar ner i pappret där han har gjort anteckningar. Han börjar prata, men domaren påpekar snart att han inte får komma med påståenden – det ska vara frågor.

– Jag försöker så gott jag kan, säger Micke.

Stolen vid hans sida står tom. Han har ingen försvarare. Det behövdes

inte, tyckte domaren. Beskedet fick Micke en dag tidigare. I enkla brottsmål med låg straffskala tilldelas inte alltid en försvarare. Det handlar förstås om pengar. Men det ska också handla om rättvisa – som inte är lika viktig vid "småbrott"?

Det finns två historier om vad som hände den där kvällen vid Gullmarsplan där Micke sov i tunnelbanan. Kraftigt berusad enligt väktarna, tre fyra öl enligt Micke. Han blev väckt, skulle avlägsnas. Han kunde gå själv, tyckte han. Det tyckte inte väktarna.

– Var det svårt för dem att frakta dig? säger åklagaren och hummar när Micke säger att han skakat på kroppen.

Vid rulltrappan gjorde Micke kraftigt motstånd, sliter loss högerarmen och den ena vakten får ett slag i ansiktet. Enligt väktarna. Micke förnekar.

Åklagaren ställer frågor till Micke med ett skeptiskt tonläge. Det finns ingen försvarare som ställer frågor till väktarna med misstro på rösten.

Micke fick handfängsel och fördes in i "rummet där man brukar längta efter att poliserna ska komma". Han berättar att två andra väktare kom dit, la honom på golvet, bröt hans fot och satte sig på honom med ett knä i ryggen.

– Vi håller oss till det som hände på perrongen, avbryter domaren och Micke får inte berätta att väktarna,

som han idag möter i rätten, var med i rummet och såg på.

Micke har inte gjort någon anmälan. Det är inte första, andra, eller tredje gången han möter väktare i rätten. Vem har trott på honom – hemlös man med missbruksproblem – när väktarna har backat upp varandra? Han har alltid dömts. Om han är skyldig eller icke skyldig den här gången är inte min uppgift att avgöra. Det är domstolens uppgift – precis som att se till att "lika inför lagen" gäller.

Micke döms till böter. Han är glad ändå, för en av nämndemännen höll inte med de andra.

Han blev inte helt misstrodd. För en gångs skull. ☹

UNITED STAGE ARTIST PRESENTERAR

2010-02-05 STOCKHOLM ANNEXET
2010-02-06 STOCKHOLM ANNEXET

WWW.TICNET.SE 077-170 70 70 SAMT SEDVANLIGA FÖRKÖPSSTÄLLEN

WWW.UNITEDSTAGE.SE WWW.THASTROM.SE

THÅSTRÖM